

Ləkaləkatə nga Bulusə ka ənji Rooma

¹ Wiinə ləkaləkatə ca dzə daciiki Bulusə. Ma nya, əndə slənə nga Yeesu *Aləmasiihu nə nyi, matadə masləkee ənda. Kə 'wii Əntənfə tə nyi, kaa nya waaza Njunyi Habaraakii ka ənja.

² Ma Njunyi Habaratsa, daga njukə wabi Əntənfə agyanəkii da ma anabiinaakii, təya naahəgərə aasəkə malaaba ləkaləkatə.

³ Agyanə Uuzənaakii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu nə Njunyi Habarakii. Ma ka rəgwa nga əndə shiŋkinə, aagi slikərənə nga *Dawuda pwayi ənji tə ci.

⁴ Amma ma ka ndzaanaakii malaabakii, kə baarii Əntənfə də maduunə baawədaakii oo'i, Uuzənaakii nə ci də madəenə ka ci agi maməətə ənja.

⁵ Daciikii upaa inə pwapoonə nga ndzaanə ka masləkee ənji ka putaakii, kaa patənə nga ənji shiŋkinə a shii shinə aatsaa sədəkii, təya nə'u sətə cii kəya moo patə.

⁶ Ma ətsa, patə da i unə ənji Rooma agikii, unə ətsə 'wii Əntənfə tuunə koona ndzaanə ka ənji nga Yeesu Aləmasiihu.

⁷ Agi nəhəpaanə nə nyi tuunə patə, unə ətsə də Rooma. Ma unə, kə uu'i Əntənfə tuunə, kə 'wii ci tuunə koona ndzaa ka ənjaakii. *

1:1 1.1 Slənə 9.3-15; 26.16; Gal. 1.15-16. **1:2** 1.2 3.21; 1 Piita 1.10-12. **1:3** 1.3-4 Mat. 1.1; 20.30-31; Slənə 13.33; 2 Tim. 2.8.

1:5 1.5 11.13; 15.15-18; Gal. 1.1; 2.7,9. * **1:7** 1.7 ndzaanə jamə: 5.1; 15.33; 16.20; 1 Koor. 7.15.

Wa Əntanfə Dəsənaamə da Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a dfa koonə pwapoonə, təya vii koonə ndzaanə jamə.

Kuyiriinə nga Bulusə tə Əntanfə

⁸ Takumə kaa nya 'watəgi də kuyiriinə tə Əntanfə zəku'i də ləmə nga Yeesu Aləmasiihu ka putə goonə, acii taa dama patə asəkə duuniya, kə fii ənji habara nga vii goonğa goonə.

⁹ Taa guci patə agi buurətənə nə nyi tuunə agi də'waaki. Ma ətsa, Əntanfə nə seedaaki. Acii tə ci cii kya paslə də ədzəmə rəŋwə ka rəgwa nga waaza Njunyi Habara agyanə Uuzənaakii.

¹⁰ Taa guci patə nyi agi dfa də'wa, agi kədiinə nə nyi acii Əntanfə, madfa kə luuvə ci, kaa ca vii ka nyi rəgwa ha'ə nga dzənə ka caamatənə tuunə nga əna. ¹¹ Acii nga'ə ka nyi ka shaŋə nə neenə koonə, koonə shii upaa barəkaanə nga Ma'yanə nga Əntanfə, koonə shii upaa də ngeerənə nga moodəfuunə əsə. ¹² Ma cii kya moo banə, waatoo, kaama tsaakəshi agi vii goonğa gaamə, nya tsakə tuunə, una tsakə tə nyi noonə əsə.

¹³ Ndzəkəŋushi'inəkya, nga'ə ka nyi una shii oo'i, ka pu'u ka pu'u nə nyi ka dfa aniya nga dzənə aahoonə, amma ma'ə nyi ma'upaamə rəgwa nga dzənə zəku'i. Nga'ə ka nyi kaa slənaaki a shii ndzaanə ka magadə uushi ahadoonə, una shii dzənə aakəŋwa, makə sətə slənyii ahada hara slikərənə. ¹⁴ Acii tə'i dəmənə atsaki nga waaza Njunyi Habara ka ənji patə. Taa ka ənjitə uunyi nətii, taa ka ənjitə ma'ə

1:8 1.8 16.19; 1 Tees. 1.8. **1:9** 1.9-10 15.23; Slənə 19.21; Af. 1.16. **1:13** 1.13 1 Koor. 9.19-22.

nətii ma'uunəmə, taa ka majan̄ga ənja da ənjitə pooshi jan̄gii patə, tyasə see a waaza nyi ka tii Njunyi Habara. ¹⁵ Acii putakii ha'ə d̄ii nyi da kudəpəshinə n̄ga waaza Njunyi Habara koonə, unə ətsə də Rooma.

Ngeerənə n̄ga Njunyi Habara

¹⁶ Pooshi ayinə ka danə tə nyi n̄ga waaza Njunyi Habara shan̄ə, acii n̄geerənə n̄ga Əntan̄fə nə ci, n̄ga luupaa də ənjitə vii goon̄ga patə. Ma n̄ga təkəŋwanə, ka luupaa də *Yahudiinə. Ma daaba'əkii əsə, hara slikərənə. ¹⁷ Acii Njunyi Habara ca baarii makə sətə ci Əntan̄fə a n̄gərə ənji ka ənji goon̄ga. Ma d̄ii ci ha'ə, d̄agi vii goon̄gatii d̄aga ka 'watəginə, ca'ə ka muudinə. Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkaləkətə oo'i, "Ma əndətə n̄girə Əntan̄fə tə ci ka əndə goon̄ga putə n̄ga vii goon̄gaakii, ci na ndzaanə da i əpinə ətə pooshi ka uudənə." †

Ma'waslyakəkii nə ənji shiŋkinə patə akəŋwacii Əntan̄fə

¹⁸ Kə baaryagərə Əntan̄fə mabətəsəkaakii aagyanə ma'waslyakə ənji da bwaya ənji patə. Ma təya, bwaya ndzaanatii ca tsəŋagi ənji ka shii goon̄gaanə n̄ga Əntan̄fə. ¹⁹ Ma mabətəsəkə n̄ga Əntan̄fə, acii ma sətə ci ənjə a mbee ka neenə ashikii, ci saakii baarəgi ka tii paŋgəran̄ə akəŋwaciitii. ²⁰ Taa n̄gahi pooshi ənji ka

1:14 1.14 Kwal. 3.11. **1:16** 1.16 2.9; Slənə 13.46; 2 Tim. 1.8; 1 Koor. 1.18,24. † **1:17** 1.17 3.21-30; da purəjanə 4; 10.4-13; Hab. 2.4; Gal. 3.9-12; Fil. 3.9; Ibər. 10.38. **1:18** 1.18 2.5,8; Af. 5.6; 2 Tees. 2.12. **1:19** 1.19-20 Ayb. 12.9; Jab. 19.2-5; Slənə 17.27-28; 1 Koor. 1.21.

neenə ka Əntanjə də ginə, patə da ha'ə, daga saa'itə tagii Əntanjə duuniya, agi baariinə nə ci paŋgəraŋə ka ənji oo'i, pooshi baawədaakii ka uudənə, waatoo Əntanjə ŋga tantanyinə nə ci. Də neenə ka uushi'iitə tagii ci, ci ənjə a nee ka baawədaakii. Acii ha'ə, pooshi tii da ma ŋga wabənə akəŋwaciikii. ²¹ Kə shii tii tə Əntanjə, amma pooshi tii agi haŋətənə tə ci makə sətə dibə, pooshi tii agi kuyiriinə tə ci əsə. Hiimatii patə, uushi zabə. Mapa'əkii nə haŋkalatii əsə. ²² Agi dəlaginə nə tii oo'i, kə shii tii uushi'inə, amma pooshi uushi shii tii, mabiinə nə tii. ²³ Təya bwasee ka paslənə tə Əntanjə ətə pooshi ka əntənə shaŋə, təya dzəgərə ka paslə uushi'inə kama kama. Ma uushi'iitsa, harakii makə əndə shiŋkinə dətə ənji, harakii makə əgina, taa makə daba, taa makə sətə ca ələ anə səka.

²⁴ Putə ŋga dənatii ha'ə kapaa Əntanjə tə tii kaa təya slənə sətə kadeesəkə ka moodəfətii, təya slənə sə ŋga ayinə ahadatii. ²⁵ Kə ŋgərə tii jirakənə, təya bwasee ka goŋga ŋga Əntanjə, təya dzəgərə ka paslə sətə tagii ci, təya fa tə tii bwəsə ka əndətə tagii uushi'iitsa. Ma ca, kə dəbee ənjə a dəla də ci ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. *Aamiina.

²⁶ Putə ŋga ətsə ha'ə kapaa Əntanjə tə tii kaa təya dzəgərə ka slənə sə ŋga ayinə. Makinə a dzəgərə ka baanə də makinə makə tii, bwəsə ka ŋguyirənə makə sətə dəbee. ²⁷ Ha'ə əsə

1:21 1.21 Af. 4.17-18. **1:22** 1.22 1 Koor. 1.19-20. **1:23** 1.23 Džək. 4.16-18; Jab. 106.20. **1:25** 1.25 9.5. **1:26** 1.26-27 1 Koor. 6.9.

kə bwasee ɲguyirənə ka baanə də makinə, təya dzəgərə ka baanə də ɲguyirənə makə tii. Agi ɖanə nə ɲguyirənə sə ɲga ayinə ahadatii satii. Də ha'ə nə tii ka tə'ya gəɲwanə ɲga Əntanɲfə aanətii mbərə mbərə da slənatii.

²⁸ Pooshi tii nee ka Əntanɲfə makə uushi. Acii ha'ə kə kapaa ci tə tii kaa təya hiima bwaya uushi'inatii, təya ɖa. ²⁹ Taa ɲgutə tsarə ɲga bwaya bwayaanə patə, tə'i ashitii. Təya moo uushi ɲga əndə'i ənda, təya ɖa əbwanə ahadatii, təya sərəhəshi, təya bəələhiinə, təya mbəəzə, təya ɖa jarəwiinə, təya hiima ɖa ɲgərəkikinə uusera patə ka ənja, təya jaarakə aashi ənja, ³⁰ təya saawee ka ləmə ɲga ənja, təya bərapaa tə Əntanɲfə, təya dzaanashi natii na, təya hanjətə natii na, təya mbudətə natii na. Taa guci patə, agi hiima rəgwa ɲga slənə kura 'waslyakəənə nə tii. Paa tii ka fanə tə mapoo tə tii. ³¹ Bwayakii nə rəgwatii, paa tii ka mbu'utəgi də aləkawalatii, paa tii ka ɖa ɲga'aanə, paa tii ka nəhə təgunuunə ɲga ənji əsə. ³² Kə shii tii weewee oo'i, ma bii bariya ɲga Əntanɲfə, ma ənjitə ca ɖa tsarə ɲga ndzaatsa, kə dəbee wə ka tii. Patə da ha'ə, agi dzəginə nə tii aakəɲwa. Əntaa wata ətsə ha'ə ci təya ɖa tanə, amma agi dələnə nə tii də hara ənjitə ca ɖa tsarə slənətsa.

2

Gəɲwanə ɲga Əntanɲfə

¹ Hə ənda, taa wu nə hə, paa hə da rəgwa ɲga lagi gəɲwanə oo'i ma'waslyakə əndə nə

1:27 1.27 Leew. 18.22; 20.13. **1:29** 1.29 Gal. 5.19-21; 2 Tim. 3.2-4.

zana. Acii maa kə dʒii hə ha'ə, amma boo, ma hə, agi slənənə nə hə səkii, agyanə naaku nə cii kwa lagi gəɲwanə. ² Kə shii amə, ma

la gəɲwanə ɲga Əntaɲfə agyanə əɲji ɖa tsarə slənətsa, də rəgwakii cii kəya la. ³ Ya hə ənda, makə agi slənənə nə hə tsarə uushi'iitə lagi hə gəɲwanə ɲga hara əɲji anəkəya, ma nə hə ka nəhənə ka mbərəɖənə nə hə acii gəɲwanə ɲga Əntaɲfə kwa? ⁴ Anii bərapaanə cii kwa bərapaa maɖuunə pwapoonə ɲga Əntaɲfə da sə'wanaakii da kəsə ədzəmaakəya? Weewee ɲga'ə nə Əntaɲfə! Shiiwə oo'i, ma nə ci ka ɖa ka hə ɲga'aanə ha'ə, kaa ha shii baanə ka ci.

⁵ Amma makə kə ndaləgi hə ədzəməku, ha təkuree ka baanə ka ci, agi tsakənə nə hə dza də mabətəsəkə ɲga Əntaɲfə aagyanəku uusəratə nii kəya la gəɲwanə ka əɲja. Ma gəɲwanəkii, də rəgwakii cii kəya la. * ⁶ Acii ma Əntaɲfə,

ka viinə nə ci shikwa ka taa wu patə mbərə mbərə da slənaakii. ⁷ Ma hara əɲji, agi dzənə nə tii aakəɲwa də ɖa ɲga'aanə, kaa təya shii upaa də ɖuunətənə ɲga Əntaɲfə tə tii, ca vii ka tii məghərəvənə da əpinə ɲga ca'ə ndəɲwə ndəɲwə. Ka tii nə Əntaɲfə a vii əpinəkii. ⁸ Hara əɲji, ka natii nə ci təya uudə, təya purakəgi, təya bwasee ka nə'u gooɲga, təya dzəgərə ka nə'u bwaya bwayaanə. Aagyanətii nə Əntaɲfə a əpi mabətəsəkaakii. ⁹ ɲgərə'wə da cibə na kulaanə ka patənə ɲga əɲjitə ca ɖa bwaya

2:1 2.1 Jab. 50.16; Mat. 7.2. **2:4** 2.4 Slənə 17.30; 2 Piita 3.9,15. * **2:5** 2.5 uusərə ɲga la gəɲwanə: Isaa. 2.11-21. **2:6** 2.6 1 Koor. 3.13-15; 2 Koor. 5.10; Af. 6.8; Mat. 16.27.

ndzaanə. Aagyanə *Yahudiinə nii kəya kula
 ŋga təkəŋwanə. Ma daaba'əkii, aagyanə hara
 slikərənə. ¹⁰ Amma d'uunuunə da məghərəvənə
 da ndzaanə jamə nə Əntaŋfə a vii ka patənə
 ŋga ənjitə ca slənə ŋga'aanə. Təkəŋwanə
 ka Yahudiinə. Ma daaba'əkii, ca vii ka hara
 slikərənə. ¹¹ Aci ma Əntaŋfə, paa ci ka da kama
 kamaanə ahada ənja.

¹² Ma hara slikərənə, paa tii shii bariya ŋga
 Muusa. Aci ha'ə, maa d'ii tii 'waslyakəənə, əntaa
 də bariyaakii nə Əntaŋfə a la ka tii gəŋwanə,
 amma 'waslyakəənatii satii na zamagi də tii. Ma
 Yahudiinə, kə shii tii bariya. Də bariyakii əsə
 nə Əntaŋfə a la ka tii gəŋwanə. ¹³ Aci əntaa
 də fa bariya ci ənjə a ndzaanə də gooŋgaanə
 akəŋwacii Əntaŋfə, amma də slənə sətə ci
 bariya a ba. ¹⁴ Ma hara slikərənə, taa ŋgahi
 paa tii shii bariya, amma madə kə slənyi tii də
 hiima ŋga nətii makə sətə bii bariya, kə ndzaa
 tii makə bariya ŋga natii na. ¹⁵ Slənatii ca baarii
 oo'i, ma sətə bii bariya d'anə, tə'i manaahəkii a
 ədzəmətii. Agi baarənə nə haŋkalatii əsə oo'i,
 ma ətsa, gooŋga. Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii ma ka
 əndə'i saa'i, madə kə d'ii tii məzaanə, ka banə nə
 ədzəmətii ka tii oo'i, bwayakii d'ii tii. Ka əndə'i
 saa'i əsə, madə kə d'ii tii ŋga'aanə, ca ba ka tii
 ŋga'ə d'ii tii. ¹⁶ Ha'ə makə ətsə na d'a uusəratə
 nə Əntaŋfə a d'a gəŋwanə ka ənji d'acii Yeesu
 Aləmasiihu, ca dzalə tə tii putə ŋga ma'umbee
 hiimatii. Ha'ə bii Njunyi Habaranə cii kya waaza

2:11 2.11 Slənə 10.34; Kwal. 3.25; 1 Piita 1.17; Yak. 2.1. **2:12**
 2.12 Mat. 7.21.

ka ənja.

**Yahudiinə da bariya nga Muusa*

¹⁷ Unə noonə Yahudiinə, agi banə nuunə, Yahudiinə nuunə, una kənjaanə ndihə ndihə agyanə bariya, una dəba oo'i, ənji nga Əntanfə nuunə. ¹⁸ Kə shii unə sətə ci Əntanfə a moo

una dfa, acii kə baarii bariya koonə sətə dəbee una slənə. ¹⁹ Agi ηgərənə nuunə noonə nə oo'i, unə ca baarə rəgwa ka muurəfinə, unə əsə nə bərənə ka ənjitə agi təkunə. ²⁰ Agi

dzalə ənjitə mashiimə uushi'inə nuunə. Agi dzəgunənə nuunə ka ənjitə ma'ə mazəŋamə. Agi neenə nuunə ka noonə nə makə kə shii unə gooŋgaanə putə nga ətə shii unə *bariya. ²¹ Agi dzəgunənə nuunə ka hara ənji. Mi sanjə paa unə ka dzəgunənə ka noonə na? Agi banə nuunə, ga ənjə a hərə, amma wanuunə ka hərənə.

²² Agi banə nuunə, ga ənjə a aləhiinə, amma wanuunə ka aləhiinə. Agi banə nuunə, ga ənjə a paslə uuləminə, amma wanuunə ka ηgərə uushi a kuvə uuləma. ²³ Agi dələginə nuunə

də upaa bariya nga Əntanfə, amma agi dəvənə nuunə ayinə ka Əntanfə də tanjəgi bariyaakii. ²⁴ Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə ləkələkətə oo'i, "Putə goonə Yahudiinə ci hara slikərənə a wabə bwaya uushi aashi ləmə nga Əntanfə."

²⁵ Madfa kə nə'utə hə bariya, ka nafanə nə *ryaminanaaku. Amma madfa kə tanjəgi hə bariya, mbərə mbərə nuunə da əndətə pooshi

2:16 2.16 2.6; 1 Koor. 4.5. **2:17** 2.17 9.4; Isaa. 48.1. **2:19** 2.19 Mat. 15.14. **2:21** 2.21 Mat. 23.3-4; Yooh. 7.19. **2:24** 2.24 Əzaki. 36.20.

ryaminii. ²⁶ Yaci kə nə'utə əndə faara yadə ryaminanə bariya saɲa, pooshi Əntaɲfə ka neenə ka ci makə maryaminakii kwa?

²⁷ Ma əndətə pooshi ryaminii, maɗa kə nə'utə ci bariya, ka ɗavənə nə ci ayinə ka hə maryamina ənda. Acii ma ha, da i manaahə bariya aciiku nə hə, amma ha taɲəgi. ²⁸ Əntaa wata nə'unə a ba ma nə Yahudaanə. Əntaa ryaminanə də ciinə tanə əsə nə ryaminanə ɲga gooɲga.

²⁹ Amma ma tantanyitə Yahuda, əndətə dɪi Yahudaanaakii a ədzəməkii, waatoo a ədzəməkii nə ryaminanaakii. Ma ətsa, ci nə slənə ɲga Ma'yanə ɲga Əntaɲfə, əntaa ɲga bariya. Ma əndətsa, Əntaɲfə ca dəla də ci, əntaa əndə shiɲkinə.

3

¹ Makə ha'ə dɪi əna, pooshi uushi paleegi *Yahudiinə ka hara slikerənə də ci kwa? Anii pooshi uushi ci *ryaminanə a tsakə ka ənda?

² Awa, tə'i laɲə, tə'i uushi cii kəya tsakə ka rəgwa kama kama. ɲga təkəɲwanə, ka Yahudiinə ba'avə Əntaɲfə wabənaakii. ³ Yaci kə naanagi hara əɲji ahadatii ka luuvə wabənəkəya? Ma nuunə ka nəhənə ka əntəginə nə gooɲgaanə ɲga Əntaɲfə putakii kwa? ⁴ Pooshi ka ɗanə shaɲə! Taa ɲgahi majirakə nə ənda, amma əndə gooɲga nə Əntaɲfə, makə sətə dɪi manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i,

2:25 2.25 1 Koor. 7.19; Gal. 5.3. **2:26** 2.26 Gal. 5.6. **2:28** 2.28-29 9.6; Irim. 4.4; Fil. 3.2-3; Kwal. 2.11. **3:2** 3.2 9.4; Jab. 147.19-20. **3:3** 3.3-4 9.6; 11.29; Baan. 23.19; 2 Tim. 2.13. **3:4** 3.4 Jab. 51.6.

“Ya'ə Əntaŋfə, ma ha wabə,
ka neenə nə ənji ka gooŋgaanaaku,
ka jaalanə nə hə agyanə ənjitə ca wabə tə hə.”
⁵ Yaci ma 'waslyakəənə gaamə, agi ŋgiraginə nə
ci gooŋga ŋga Əntaŋfə saŋa, iitə banaama? Ka
banə naamə kə dīi Əntaŋfə bwaya bwayaanə
mada dzyalə ci taamə kwa? (Makə sətə ci
ənjə a ləgwa ləguyi nyi.) ⁶ Aa'a, pooshi amə
ka banə ha'ə! Maci əntaa əndə gooŋga nə
Əntaŋfwa, kada iitiitə mbeenəkii ka la gəŋwanə
ka ənji *duuniya? ⁷ Yaci ma jirakənaaki, agi
ŋgiragi gooŋga ŋga Əntaŋfə nə ci da tsakə ka ci
məghərəvənə saŋa, də iitiitə saŋə gwanə nə ənji
ka la ka nyi gəŋwanə oo'i, ma'waslyakə əndə
nə nya? ⁸ Mada ha'ə dīi əna, əntaa a dzaamə
aakəŋwa də slənə məzaanə kaa gooŋga a shii
cakana? Tə'i hara ənji maa ca alə haliminaaki
də banə oo'i, kə wabi nyi ha'ə makə ətsa. Ma
gəŋwaatə nə ənjə a la ka ənjitsa, mbərə mbərə
da 'waslyakəənatii.

Pooshi əndə da gooŋgaanə

⁹ Ya saŋə Yahudiina, kə palee amə ka hara
slikərənə kwa? Pooshi shaŋə. Kə bagi nyi
kə dzəgi oo'i, ma Yahudiinə da hara slikərənə,
'waslyakəənə ca da ŋwanjuunə agyanətii patə.

¹⁰ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə
oo'i,

“Pooshi əndə taa rəŋwə ətə da gooŋgaanə.

¹¹ Pooshi əndə paaratəginə, taa alənə tə
Əntaŋfə.

3:5 3.5 9.14. **3:8** 3.8 6.1. **3:9** 3.9 1.18–2.24; 3.23. **3:10**
3.10–12 Jab. 14.1–3.

- 12 Patə kə ɲuusləgi tii agi nə'unə tə Əntanfə,
kə saawagi tii patə.
Pooshi əndə slənə gooŋgaanə, pooshi taa rəɲwə.
- 13 Kə ɖagi matii makə mawunə gu'u ənda.
Bwaya jirakənə a dzə də shiginə a matii.
Makə ɲgumətə ama rəhunə nə wabənatii.
- 14 Dzaana hiinə nəndə amatii.
- 15 Pooshi ka ta'avənə aciitii nə bələ ənda.
- 16 Taa dama gi tii patə, see zanə da təguunə fanə
ənji davə.
- 17 Pooshi tii shii rəgwa jamənə.
- 18 Pooshi ɲgwalənə tə Əntanfə a moodəfətii
əsə.”
- 19 Yoo, kə shii amə, ma sətə wabi bariya patə,
ka ənjitə atsaə səɖə bariya wabi ci. Ma ətsə
patə, acii ga taa wu a upaa ha ɲga ɖa mabizhinə,
kaa patənə ɲga ənji *duuniya a shii oo'i, tə'i
gəɲwanə ɲga Əntanfə ashitii. 20 Acii pooshi
Əntanfə ka ɲgərə əndə ka əndə gooŋga putə
ɲga nə'u sətə bii *bariya. Ma bariya, baarənə
cii kəya baarə tanə ka əndə oo'i, kə ɖii ci
'waslyakəənə.

*Rəgwatə ci Əntanfə a ɲgərə əndə ka əndə
gooŋga*

- 21 Ma ɲga ənə ha'ə, kə baarəgi rəgwatə ci
Əntanfə a ɲgərə ənji ka ənji gooŋga. Ma
rəgwatə əsə, kama kama nə tii da bariya.
Seedanə ci anabiinə da bariya a seeda tə
rəgwatsa. 22 Dagi vii gooŋga ɲga ənji ka

3:13 3.13 Jab. 5.10; 140.4. **3:14** 3.14 Jab. 10.7. **3:15** 3.15-17
Isaa. 59.7-8. **3:18** 3.18 Jab. 36.2. **3:20** 3.20 Ayb. 4.17; Jab.
130.3; 143.2; Rooma 4.15; Gal. 2.16; 3.22. **3:21** 3.21-22 1.2,17.

Yeesu Aləmasiihu ci Əntanfø a ngərə tə tii ka ənji gooŋga. Ka patənə nga ənjitə ca vii gooŋga ka Aləmasiihu ci Əntanfø a da ha'ə, pooshi kama kamaanə nga ənja. ²³ Acii ənji patə dīi 'waslyakəənə, dzadə dzadə nə tii da məghərəvənə nga Əntanfø. ²⁴ Amma kə dīi Əntanfø pwapoonaakii, ca ngərə tə tii ka ənji gooŋga də zadə. Ma ətsa, dācii Yeesu Aləmasiihu əndə pərapaanə taamə. ²⁵ Kə vii Əntanfø tə ci ka əntənə kaa ca tifyagi ka ənji 'waslyakəənətii də idənaakii putə nga vii gooŋgatii ka ci. Ma dīi Əntanfø ətsa, kaa ca shii baarii gooŋgaanaakii.

Ma nga nukə, kə nji Əntanfø a da makə paa ci nja nee ka 'waslyakətə nji ənjə a daada. * ²⁶ Amma ma nga əna, kə kavə ci hiimaakii ka tsaamə 'waslyakəənə nga ənja kaa ca baarii gooŋgaanaakii. Ka rəgwatsə ha'ə baarii ci oo'i, tə'i gooŋgaanə ashikii saakii, ca ngərə tə ənjitə vii gooŋga ka Yeesu ka ənji gooŋga əsə.

²⁷ Ya makə dīi ha'ə əna, aa putə nga mi dīi hanjətənə əndə naakii na? Pooshi uushi cii kəya hanjətə naakii nə putakii. Acii əntaa putə nga slənaakii ngirə Əntanfø tə ci ka əndə gooŋga, amma putə nga vii gooŋgaakii. ²⁸ Kə shii amə pooshi Əntanfø ka ngərə əndə ka əndə gooŋga putə nga nə'u sətə bii bariya, see də vii gooŋgaanə tanə. ²⁹ Anii ma Əntanfwa, nga

²⁷ Ya makə dīi ha'ə əna, aa putə nga mi dīi hanjətənə əndə naakii na? Pooshi uushi cii kəya hanjətə naakii nə putakii. Acii əntaa putə nga slənaakii ngirə Əntanfø tə ci ka əndə gooŋga, amma putə nga vii gooŋgaakii. ²⁸ Kə shii amə pooshi Əntanfø ka ngərə əndə ka əndə gooŋga putə nga nə'u sətə bii bariya, see də vii gooŋgaanə tanə. ²⁹ Anii ma Əntanfwa, nga

²⁷ Ya makə dīi ha'ə əna, aa putə nga mi dīi hanjətənə əndə naakii na? Pooshi uushi cii kəya hanjətə naakii nə putakii. Acii əntaa putə nga slənaakii ngirə Əntanfø tə ci ka əndə gooŋga, amma putə nga vii gooŋgaakii. ²⁸ Kə shii amə pooshi Əntanfø ka ngərə əndə ka əndə gooŋga putə nga nə'u sətə bii bariya, see də vii gooŋgaanə tanə. ²⁹ Anii ma Əntanfwa, nga

3:22 3.22 2.11; 3.9; 10.12; 11.32. **3:23** 3.23 5.2,12; 8.18-20;

'Wat. 3.19. **3:24** 3.24 5.17; Af. 2.8; Tit. 3.7. * **3:25** 3.25

idənaakii: Mat. 26.28; Af. 2.13; Kwal. 1.20; Ibər. 9.12-14; 1 Yooh. 1.7; Səniinə 1.5; 5.9; jamənə: 5.1; 2 Koor. 5.18-21; Af. 2.14-16; Kwal. 1.20; gooŋgaanaakii: 1.17; 3.3-4. **3:27** 3.27 3.1,21,31;

8.2. **3:28** 3.28 Gal. 2.16.

Yahudiinē nē ci tana? Əntaa Əntanƒē ŋga hara slikerənē nē ci əsə kwa? Weewee ha'ə makə ətsa, Əntanƒē ŋga ənji patə nē ci. ³⁰ Rəŋwə nē Əntanƒē. Putə ŋga vii goonƒa ŋga Yahudiinē ŋgərənē Əntanƒē tē tii ka ənji goonƒa. Ha'ə nē hara slikerənē əsə. Dagi vii goonƒatii ŋgərənē Əntanƒē tē tii ka ənji goonƒa. ³¹ Kə baarii ətsə oo'i, kə dəkəpaa amə bariya aatangala də vii goonƒa gaamə kwa? Aa'a poosha, də dfanə ha'ə caama baarii oo'i, tə'i nafalə ŋga bariya.

4

Misaali ŋga Ibərahiima

¹ Ya saŋa, ya dzədzəshi'inaamə Ibərahiima, mi nee ca? ² Acii maci kə upaa ci ndzaanə ka əndə goonƒa akəŋwacii Əntanƒē putə ŋga slənaakii, kada tə'i ci da sə ŋga dəlagine. Amma əntaa ha'ə, pooshi ci da sə ŋga dəlagine akəŋwacii Əntanƒē. ³ Tə'i manaahəkii oo'i, "Kə vii Ibərahiima goonƒa ka Əntanƒē. Putə ŋga vii goonƒaakii əsə ŋgirə Əntanƒē tē ci ka əndə goonƒa." ⁴ Ma əndə sləna, ka viinə nē ənji ka ci zaarənaakii. Pooshi ənji ka banə, ŋga zabə vii ənji ka ci, amma putə ŋga slənaakii. ⁵ Ma əndətə paa ci ka kavə nəkii ka slənaakii, amma tē Əntanƒē tanə cii kəya gi'i, tē ci ŋgərənē Əntanƒē ka əndə goonƒa. Acii kə shii ci, agi ŋgərənē nē Əntanƒē tē ma'waslyakə ənji kaa təya ndzaanə ka ənji goonƒa. ⁶ Ha'ə makə ətsə bii *Dawuda əsə saa'itə wabi ci agyanə

3:29 3.29-30 3.22; 4.11-12. **3:31** 3.31 6.15; 8.2-4. **4:2** 4.2
Yak. 2.21. **4:3** 4.3 'Wat. 15.6; Gal. 3.6; Yak. 2.23.

moodasækə ɲga əndətə ɲgirə Əntaɲfə tə ci ka əndə gooŋga tsaɲə da slənaakii. ⁷ Waatoo kə bii ci,

“Əndə barəkaanə nə əndətə tifyagi Əntaɲfə ka ci məzaanaakii, waatoo, əndətə tifyagi Əntaɲfə ka ci 'waslyakəənaakii.

⁸ Əndə barəkaanə nə əndətə pooshi Slandanə ka tsəkə 'waslyakəənaakii shaɲə!”

⁹ Ya moodasəkətsə wabi Dawuda anəkəya, wata ka əɲjitə *ryaminii tanə kwa? Pooshi. Patə da i ka əɲjitə pooshi ryaminii nə moodasəkəkii. Acii kə bii inə, tə'i manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo'i, “Kə vii Ibərahiima gooŋga ka Əntaɲfə. Putə ɲga vii gooŋgaakii əsə ɲgirə Əntaɲfə tə ci ka əndə gooŋga.” ¹⁰ Guci saɲə slənyi ha'a? Ya saɲə taabu'u ryaminii Ibərahiima nii, anii daaba'ə ryaminanaakəya? Ci ma'ə maryaminamə slənyi ha'ə. ¹¹ Ma ryaminaatə upaa ci, sagida nə ci. Ci baarii oo'i, putə ɲga vii gooŋga ɲga Ibərahiima ɲgirə Əntaɲfə tə ci ka əndə gooŋga. Ma ətsa, daga ci ma'ə maryaminamə. Acii ha'ə, ci nə dii patənə ɲga əɲji vii gooŋga ka Əntaɲfə, taa ɲgahi paa tii ryaminii, təya ndzaanə ka əɲji gooŋga akəɲwaciikii. ¹² Ci əsə nə dii əɲjitə ryaminii. Əntaa wata putə ɲga ryaminanatii tanə, amma putə ɲga gi'inatii tə Əntaɲfə makə sətə gi'i dəsənaamə Ibərahiima ci ma'ə maryaminamə.

Upaa sətə d'əkəpaa Əntaɲfə ka əɲja

4:6 4.6-8 Jab. 32.1-2. **4:11** 4.11 'Wat. 17.9-11; Gal. 3.7; Rooma 2.28-29. **4:12** 4.12 Mat. 3.9.

¹³ Kə dīi Əntaɲfə aləkawalə ka Ibərahiima da jijinyinaakii oo'i, ka ndzaanə nə duuniya patə natii. Ma aləkawalətsa, əntaa putə ɲga nə'u *bariya ɲga Ibərahiima, amma acii kə vii ci gooɲga, Əntaɲfə a ɲgərə tə ci ka əndə gooɲga.

¹⁴ Acii ma sətə dīi Əntaɲfə aləkawaləkii ɲga viinə, maci ka viinə nə ci ka əɲji nə'u bariya, kə ndzaa ci ətsə pooshi nafa ɲga vii gooɲga ɲga ənda. Ha'ə əsə, uushi zabə nə aləkawalə ɲga Əntaɲfə. ¹⁵ Acii ma bariya, mada taɲəgi əɲji, mabətəsəkə ɲga Əntaɲfə cii kəya kira. Amma ma hatə pooshi bariya, pooshi əɲji agi taɲəgi bariya davə.

¹⁶ Ma wabəətsə patə, dagi vii gooɲga ci əɲjə a upaa sətə dəkəpaa Əntaɲfə ka əɲja. Makə ha'ə dīi əna, putə ɲga pwapoonaakii nii kəya vii ka əɲji də zabə. Acii ha'ə weewee ka viinə nə ci ka jijinyinə ɲga Ibərahiima patə. Əntaa wata ka əɲjitə ca nə'u sətə bii bariya tanə, amma patə da əɲjitə vii gooɲga makə sətə vii Ibərahiima gooɲga. Acii Ibərahiima nə dəsənaamə patə.

¹⁷ Kə dīi makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkələkatə oo'i, "Kə kavə nyi tə hə kaa ha ndzaa ka dīi slikərənyinə laɲə." Acii ha'ə, kə ndzaa Ibərahiima ka dəsənaamə akəɲwacii Əntaɲfə. Ka ci vii Ibərahiima gooɲga, waatoo ka Əntaɲfə mamadēe ka maməətə əɲja kaa təya ndzaanə da i əpinə. Ma ca, ka wabənə nə ci ka sətə pooshi, wata səkii a da tanyi əsə. ¹⁸ Ma

4:13 4.13 'Wat. 12.7; 22.17. **4:14** 4.14 Gal. 3.18. **4:15** 4.15 3.20; 5.13,20; 7.7-13; Gal. 3.19. **4:16** 4.16 Gal. 3.7. **4:17** 4.17-18 'Wat. 15.5; 17.4-5; 2 Koor. 1.9; Ibər. 11.12,19.

Ibèrahiima, kè vii ci goonnga, kè kii ci nè nga upaa sètè nee ènji paa ci ka upaanè. Waatoo, kè kii ci nè nga ndzaanè ka dii slikèrèné lanè, makè sètè bii Èntanfè ka ci oo'i, "Makè ètsè ha'è nè lanèné nga slikèrènaaku a ndzaanè."

¹⁹ Ma saa'ita, ci kè uugi ðané kèdèhé ka fèzè gya'è, amma pooshi vii goonngaakii ènya aaba'è. Mada buurètè ci iirènaakii, kè shii ci kè pitègi saa'yaakii nga pawè kè uugi. Minaakii Saraatu èsè, kè uugi ènji shiinè èntaa mitè pawè nè ki.

²⁰ Patè da ha'è, kè shii ci ka upaanè nè ci sètè bii Èntanfè viinè ka ci, paa ci ðii mabizhinè, amma kè cakè vii goonngaakii ka ci ngeerèné, ca dèla dè Èntanfè èsè. ²¹ Kè shii ci tantanyinè oo'i, tè'i Èntanfè da baawèda nga mbu'utègi dè patèné nga alèkawalaakii. ²² Dè putè nga

vii goonnga nga Ibèrahiima ha'è "ngirè Èntanfè tè ci ka èndè goonnga." ²³ Ma wabèètè "kè ngirè Èntanfè tè ci ka èndè goonnga", èntaa wata ka putè nga Ibèrahiima daanèkii nyaahè ènji. ²⁴ Amma da i ka putè gaamè, acii da

i taamè ngirè ci ka ènji goonnga putè nga vii goonnga gaamè ka ci, waatoo, ci ètè madèe ka Slandanaamè Yeesu agi mamèètè ènja. ²⁵ Kè vii Èntanfè tè ci kaa ca èntè putè nga 'waslyakèèné gaamè. Ca madèe ka ci agi mamèètè ènja kaama shii ndzaanè ka ènji goonnga akènjwaciikii.

5

4:19 4.19-20 'Wat. 17.1-6; Ibèr. 11.11. **4:21** 4.21 'Wat. 18.14; Luka 1.37. **4:22** 4.22 4.3. **4:23** 4.23-24 10.9; 15.4. **4:25** 4.25 Isaa. 53.4-5,10; Rooma 8.32-34; 1 Koor. 15.17.

Ndzaanə ka ənji goonğa akəŋwacii Əntanfø

¹ Yoo, makə dii ci kə ŋgire Əntanfø taamə ka ənji goonğa putə ŋga vii goonğa gaamə, tə'i jamənə ahadaamə da Əntanfø daciai Slan-danaamə Yeesu Aləmasiihu. * ² Ci kərəgərə taamə ka upaa pwapoonə ŋga Əntanfø putə ŋga vii goonğa gaamə. Agyanə pwapoonəkii kəŋaamə ndihə əsə. Agi dfa maŋushinə naamə acii kə kii amə naama ŋga dzənə ka ndzaanə agi ŋwanjuunə ŋga Əntanfø. † ³ Ha'ə əsə, agi dfanə naamə maŋushinə agi sa cibə gaamə, acii kə shii amə, ma sa ciba, ka kiranə nə ci sə'watənə. ⁴ Madfa kə sə'wii ənda, ka kiranə nə ci kəŋənə ndihə ndihə. Kəŋənə ndihə ndihə əsə, ka kiranə nə ci ka nə ŋga upaa dagwa uushi. ⁵ Ma ka nətsa, pooshi ka ənəvə da ayinə aagyaamə, acii kə nagərə Əntanfø uudənaakii aa ədzəmaamə daciai Malaaba Ma'yanə, waatoo, viinə ŋga Əntanfø kaamə.

⁶ Tanyi ma *Aləmasiihu, ka putə gaamə əŋki ci ka saa'itə dəkəpaa Əntanfø. Ma'waslyakə ənji njaamə ka saa'ikii. Pooshi ŋgeerii amə.

⁷ Dzawə shanə kaa əndə a əntə taa ka putə ŋga əndə goonğa. Mbu'u ka luuvənə nə əndə'i əndə əntənə ka putə ŋga əndə slənə ŋga'aanə.

⁸ Amma ma Əntanfø, kə baarii ci kaamə makə

* **5:1** 5.1 3.21-30; jamənə: 3.25-26. † **5:2** 5.2 pwapoonə ŋga Əntanfø: 6.14; 2 Koor. 6.1; 12.9; Gal. 1.6; 5.4; Af. 2.5-8; 1 Piita 1.10-11; 4.13-14; 5.10,12; ŋwanjuunə: Rooma 3.23; 5.2; 8.17-18; 8.17-18; 9.23; 1 Koor. 2.7; 2 Koor. 3.18; 4.17; Kwal. 1.27; 3.4; 1 Tees. 2.12; 2 Tim. 2.10; 1 Piita 5.1. **5:3** 5.3-5 Yak. 1.2-3,12; 1 Piita 1.5-7. **5:5** 5.5 8.39; Jab. 22.6; Ibər. 6.19. **5:6** 5.6-7 1 Piita 3.18.

sətə uu'i ci taamə: waatoo saa'itə amə ma'ə agi slənə 'waslyakəənə əŋki Aləmasiihu ka putə gaamə. ⁹ Makə dīi ci kə ŋgirə Əntaŋfə taamə ka əŋji gooŋga putə ŋga idənaakii, asee weewee ka upaanə naamə luupaanə acii mabətəsəkə ŋga Əntaŋfə daciikii. ¹⁰ Ma njaamə, əŋji daawaanə ŋga Əntaŋfə, amma kə zhi'wee ci kaamə ka guviinəkii dagi əntənə ŋga Uuzənaakii. Makə dīi ci guviinə ŋga Əntaŋfə naamə ŋga əna, asee weewee ka upaanə naamə luupaanə də əpinə ŋga Uuzənaakii. ¹¹ Əntaa wata ətsə ha'ə, amma agi da maŋushinə naamə də ləbənə gaamə da Əntaŋfə daci Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu. Ci zhi'wee kaamə, kaama ndzaa ka guviinə ŋga Əntaŋfə.

*Adamu da *Aləmasiihu*

¹² Ma 'waslyakəənə, dashi əndə rəŋwə shi ci aasəkə duuniya. 'Waslyakəənaakii əsə kira wa, ca təkəgi ka patənə ŋga slikərənyinə, acii patənə ŋga əŋji dīi 'waslyakəənə. ¹³ Ma bii nyi ha'ə, acii ma saa'itə Əntaŋfə ma'ə maviimə bariya, tə'i 'waslyakəənə asəkə duuniya. Ma saa'itə pooshi bariya, paa ci nja ka nə ka 'waslyakəənə. ¹⁴ Patə da ha'ə, ma ndzaŋənə ka saa'i ŋga Adamu ka shine ka saa'i ŋga Muusa, kə dīi wə ŋwanjuunə agyanə ənja. Ma wa, kə dīi ci ŋwanjuunə taa agyanə ənjitə pooshi 'waslyakəənatii mbu'i makə ŋga Adamu, waatoo ətə naanagi ci ka nə'u sətə bii Əntaŋfə ka ci.

5:8 5.8 Yooh. 3.16. **5:9** 5.9 1.18; 1 Tees. 1.10. **5:10** 5.10 2 Koor. 5.18-20; Kwal. 1.20-22. **5:11** 5.11 8.31. **5:12** 5.12 'Wat. 2.17; 3.19; Rooma 6.21,23; 7.9-10. **5:13** 5.13 4.15. **5:14** 5.14 1 Koor. 15.21-22,45-49.

Ma Adamu, kə ndzaa ci ka misaali nga əndətə na shi. ¹⁵ Amma ma ənjitə bəra'i, kama kama nə slənatii. Acii ənji laɲə məəki putə nga 'waslyakəənə nga əndə rəɲwə, waatoo Adamu. Amma ma pwapoonə nga Əntaɲfə, ənji laɲə upaa luupaanə daciai əndə rəɲwə, waatoo Aləmasiihu. ¹⁶ Ma pwapoonə nga Əntaɲfə, tsəɲə nə ci da shikwa nga 'waslyakəənə nga əndətə rəɲwə. Acii 'waslyakəətə nga əndə rəɲwə kira gəɲwanə nga zanə ka ənja. Amma taa ɲgahi laɲə nə 'waslyakəənə nga ənja, pwapoonə nga Əntaɲfə kira ndzaanə ka ənji gooɲga akəɲwaciikii. ¹⁷ Makə kə shii amə, putə nga 'waslyakəənə nga əndə rəɲwə shi wa, ca dfa ɲwanuunə asəkə duuniya, shii amə əsə oo'i, ka paleenə nə slənə nga əndə'i ənda, waatoo Yeesu Aləmasiihu. Acii patənə nga ənjitə liwə maləɲə pwapoonə nga Əntaɲfə, ca vii ka tii rəgwa nga ndzaanə ka ənji gooɲga, ka upaanə nə tii əpinə, təya dfa ɲwanuunə daciai Aləmasiihu. †

¹⁸ Acii ha'ə, makə sətə ci 'waslyakəənə nga əndə rəɲwə a zamagi də ənji patə, ha'ə əsə nə gooɲgaanə nga əndə rəɲwə a kira luupaanə ka ənji patə, ca vii ka tii əpinə. ¹⁹ Makə dīi ci, ənji laɲə dīi 'waslyakəənə putə nga ghatə fanə nga əndə rəɲwə, ha'ə əsə ənji laɲə na ndzaanə ka ənji gooɲga akəɲwacii Əntaɲfə putə nga fanə nga əndə rəɲwə.

²⁰ Ma ɲgiragi Əntaɲfə bariya, ka siipaa də dfa məzaanə. Amma ma 'waslyakəənə a tsakə, ha'ə nə pwapoonə nga Əntaɲfə ka tsakənə

† 5:17 5.17 dfa ɲwanuunə: Mat. 19.28; 1 Koor. 6.2-3; 2 Tim. 2.12; Səniinə 20.4,6.

naakii palee. ²¹ Makə sətə dīi 'waslyakəənə da ngeerənə n̄ga kira wə ka ənja, ha'ə nə pwapoonə n̄ga Əntanjə əsə: tə'i ci da ngeerənə n̄ga kira goon̄gaanə kaamə, ca kərə taamə ka upaa əpinə n̄ga ca'ə ndənjwə ndənjwə daci Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

6

*Kura əpinə putə n̄ga *Aləmasiihu*

¹ Ya makə dīi ha'ə əna, iitə banaama? A dzaamə aakənjwa agi d̄a 'waslyakəənə, kaa pwapoonə n̄ga Əntanjə a shii cakanə nii?

² Aa'a, poosha! Ma ka rəgwa 'waslyakəənə, maməətəkii naamə patə, iitə dīi ndzaanaamə agi 'waslyakəənə əsa? ³ Kə shii unə tantanyi, kə dīi ənji kaamə bapətisəma agi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu. Də ha'ə ləbyaamə da ci agi əntənaakii ətsa. ⁴ Də d̄a kaamə bapətisəma məkyaamə, ənjə a n̄gədfəgi taamə da ci, ama madə kaama shii ndzaanə da kura əpinə amaamə, makə sətə ma'i Aləmasiihu agi maməətə ənja, də maduunə baawəda n̄ga Dii.

⁵ Aci makə kə ləbyaamə da ci agi əntənaakii, ha'ə əsə ka ləbənə naamə da ci agi madeenə kaamə makə sətə madee Əntanjə ka ci.

⁶ Kə shii amə oo'i, ma iirə ndzaanə gaamə, kə bələgi ənji tə ci da Aləmasiihu ashi ənfwa, kaa shishitə 'waslyakəənə gaamə a shii rarə'iginə davə, kaama mbədfə acii ndzaanə ka maviinə

5:20 5.20 4.15. **5:21** 5.21 6.23. **6:1** 6.1 3.5-8,31; 5.20. **6:2** 6.2 6.6; 7.4. **6:3** 6.3-4 Gal. 3.27; Kwal. 2.12; Tit. 3.5; 1 Piita 3.21; Mat. 28.19. **6:4** 6.4 2 Koor. 5.14-15,17; Gal. 6.15; Kwal. 3.1-5,10. **6:5** 6.5 Fil. 3.10-11.

nga 'waslyakæonə. ⁷ Acii madfa kə əŋki ənda, kə mbə'i ci acii ŋgeerənə nga 'waslyakæonə. ⁸ Madfa kə əŋkyaamə da Aləmasiihu, kə vii amə goonŋa oo'i, ka ndzaanə naamə da əpinə amaamə da ci. ⁹ Acii kə shii amə oo'i, ma Aləmasiihu, kə madee Əntaŋfə ka ci agi maməətə ənja, paa ci ma'ə ka əntənə shaŋə. Pooshi wə ma'ə da ŋgeerənə agyanəkii. ¹⁰ Ma əntəətə əŋki ci, gahu rəŋwə ka ənja, putə ŋga 'waslyakæonətii. Ma ndzaatsə cii kəya ndzaanə əsə, ndzaanə da əpinə ka dʉunətənə də Əntaŋfə cii kəya ndzaanə. ¹¹ Ha'ə nuunə əsə. Ŋgərəmə noonə nə makə kə məkəyuuənə ka rəgwa 'waslyakæonə goonə. Ma ndzaatsə cuuna ndzaanə əsə, ndzaatə ca dʉunətə tə Əntaŋfə cuuna ndzaanə agi ləbənə goonə da Yeesu Aləmasiihu.

¹² Acii ha'ə, ma shishinuunə ətsə na bəsləgi, goona kapaa rəgwa kaa 'waslyakæonə a dfa ŋwanjuunə agyanəkii ma'ə, acii goona fii ka ci sətə cii kəya moo. ¹³ Goona kapaa rəgwa kaa shishinuunə a ndzaa ka ha ŋga slənə məza uushi. Amma viimə nuunə ka Əntaŋfə. Makə əŋjitə madətə agi maməətə ənja, una vii shishinuunə patə ka ci ka slənəginə də goonŋaanə. ¹⁴ Acii pooshi 'waslyakæonə na dfa ŋwanjuunə agyanuunə ma'ə. Pooshi unə asəkə cii *bariya əsə, amma agi pwapoonə ŋga Əntaŋfə nuunə.

Maviinə ŋga goonŋaanə

6:6 6.6 Gal. 5.24. **6:9** 6.9-10 Slənə 2.27; Ibər. 9.25-28; 1 Piita 3.18. **6:11** 6.11 Gal. 2.19; 1 Piita 2.24. **6:12** 6.12 12.1. **6:14** 6.14 5.2; Gal. 5.18; 1 Yooh. 3.6.

15 Ya makə dīi agi pwapooneŋa ŋga Ɖntaŋfə naamə əna, pooshi amə asəkə cii bariya əsa, ka slənənə naamə 'waslyakəənə ma'ə kwa? Poosha! 16 Kə shii unə, ma sətə vii unə ka ci nuunə, una fa tə ca, kə ndzaa unə ka mava ŋga səkii kwa? Kə ndzaa ci ka slandanuunə. Madfa ka da 'waslyakəənə vii unə nuunə, əntənə nə muudinəkii. Madfa ka Ɖntaŋfə vii unə nuunə əsə, ndzaanə ka ənji gooŋga nə muudinəkii.

17 Ma ŋga ŋukə, agi mavaanə ŋga 'waslyakəənə njuunə. Amma kuyirii amə tə Ɖntaŋfə, acii kə shigi unə, una dzəgərə aagi gooŋgaanə ŋga Ɖntaŋfə, una nə'utə sətə jigunyi ənji koonə də ədzəmə rəŋwə.

18 Ma ŋga əna, kə pərapaa Ɖntaŋfə tuunə acii 'waslyakəənə, una ənəpaa ka maviinə agi slənə gooŋga. 19 Ma dīi nyi misaali də mavaanə, koonə shii paaratəginə pii pii, acii unə maa, ənji shiŋkinə nuunə, pooshi unə ka kəsətə uushi tsakə-tsakə aa nuunə. Ma ŋji ŋga ŋukə, kə kapaa unə nuunə ka da məzaanə da bwaya bwayaanə anəkii anəkii. Ha'ə əsə d'anuunə ŋga əna, kapaamə nuunə ka slənə gooŋgaanə, ka da sətə malaabakii.

20 Ma saa'itə unə ma'ə maviinə ŋga 'waslyakəənə, pooshi dəməneŋa slənə gooŋgaanə ashuunə. 21 Ya əna, mi upaa unə agi uushi'iitə njuuna slənə ŋga ŋuka? Acii ma ŋga əna, sə ŋga ayinə nə səkii koonə. Ma muudinə ŋga uushi'iitsa, əntəna. 22 Amma ma əndzə'i, kə shigi unə agi mavaanə ŋga 'waslyakəənə.

6:15 6.15 6.1. **6:16** 6.16 Yooh. 8.34; 2 Piita 2.19. **6:17** 6.17 Yooh. 8.32. **6:18** 6.18 1 Piita 2.24. **6:21** 6.21 7.5; 8.6,13; Yak. 1.14-15.

Maviinē nga Əntaŋfə nuunē ma'ə. Ma səndə upaa unə agikii, ndzaanə malaabakii makə sətə kadeesəkə ka ci. Ma muudinəkii əsə, əpinə nga ha'ə ndəŋwə ndəŋwə. ²³ Acii ma shikwa nga 'waslyakəənə, əntəna. Amma ma sətə ci Əntaŋfə a vii də zabə, əpinə nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə dagi ləbənə gaamə da Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

7

Misaali də ŋgərəshinə

¹ Ndzəkəŋushi'ina, ma sənə cii kya ba, kə shii unə, acii unə patə kə shii unə bariya. Ma bariya, əndə da i əpinə amakii cii kəya də ŋwanjuunə anəkii. ² Ma minə, mada ma'ə ŋguri ka əpinə, tə'i bariya nga ŋgərəshinə anətə. Amma mada kə əŋki ŋguri, kə ndzaa ci ətsə pooshi ma'ə bariya nga ŋgərəshinə anətə. ³ Acii ha'ə, mada kə ŋgirə ki əndə'i ŋgurə, ŋguri ma'ə ka əpinə, ka 'wanə nə əŋji tə ki ma'alə ŋguyirənə. Amma mada kə əŋki ŋguri, pooshi bariya nga ŋgərəshinə ma'ə anətə. Mada ŋgirə ki əndə'i ŋgurə əsə, paa ki ali ŋguyirənə.

⁴ Ha'ə nuunə dīi ndzəkəŋushi'inəki. Makə libuunə da *Aləmasiihu agi əntənaakii, ma ka rəgwa nga bariya, kə ndzaa unə makə maməətəkii. Acii ha'ə, pooshi unə atsa sədə bariya ma'ə, amma atsa əndə'i əndə nuunə, waatoo Aləmasiihu. Ma ca, kə madae Əntaŋfə ka ci agi maməətə ənja. Ətsə patə, kaama shii nafanə agi slənə ka Əntaŋfə. ⁵ Ma saa'itə

amə ma'ə ka nə'unə makə sətə kadeesəkə ka shishinaamə, kə ɲgərəma bwaya mwamwa'inə han̄kala gaamə. Ətsə patə, bariya madee ka mwamwa'inə gaamə, ama dəməgərə ka slənə sətə d̄ii muudinəkii ka wa. ⁶ Ma ɲga əna, pooshi ma'ə bariya anaamə, kə mətəgyaamə səgaamə acii sətə sha anəgi taamə makə a furəshina. Pooshi amə ka paslənə tə Əntan̄fə ka rəgwatə ɲga ɲukə ma'ə, ətə manaahəkii asəkə bariya. Ma ɲga əna, ka kura rəgwa caama paslə tə ci, waatoo ənə ci Ma'yanaakii a baarə kaamə.

**Bariya da 'waslyakəənə*

⁷ Iitə ba naamə əna? Ya bariya saɲa, 'waslyakəənə nə ci kwa? Pooshi! Amma bariya sha kavə tə nyi ka shiinə taa mi nə 'waslyakəənə. Maci pooshi bariya bii, "Ga ha moo uushi ɲga ənda", kafa pooshi nyi shii taa mi nə moo uushi ɲga ənda. ⁸ Də fa bariya ha'ə upaa 'waslyakəənə rəgwa ɲga dəmənə aashiki, ca madee ka moo uushi'inə kama kama ashiki. Maci pooshi bariya, kafa mantəkii nə 'waslyakəənə. ⁹ Nyi ka nəki maa, ma nyi ma'ə mashiimə bariya, da əpinə amaki ɲji nyi. Amma makə shii nyi bariya, wata 'waslyakəənə a ɲgiragi ka nyi nəkii ha'ə, ¹⁰ nya əntəgi. Ma shi bariya, ka baarə rəgwa ɲga əpinə shi ci. Amma ma ka nyi, wə kira ci ka nyi. ¹¹ Waatoo, makə shii nyi bariya, davə upaa 'waslyakəənə rəgwa, ca tsəku tə nyi, ca bələgi tə nyi. ¹² Makə ha'ə

7:5 7.5 6.21. **7:6** 7.6 6.7; 8.2-4; 2 Koor. 3.6. **7:7** 7.7-13 4.15.

7:7 7.7 Dzək. 5.21; 'Wat. 2.16-17; 3.6. **7:8** 7.8 1 Koor. 15.56.

7:9 7.9 5.13. **7:10** 7.10 Leew. 18.5. **7:11** 7.11 'Wat. 3.13.

dii ɛna, ma bariya, kɛ ndzaa ci malaabakii. Sɛtɛ bii ci ɛsɛ, malaabakii, ŋga'ɛ, dagwakii ɛsɛ.

¹³ Madɛ ha'ɛ saɲa, kɛ zhi'i dagwa uushi ka sɛ ŋga bɛlɛginɛ dɛ nyi kwa? Aa'a, pooshi! 'Waslyakɛnɛ dɛ ha'ɛ, ca shi dashi dagwa uushi, ca shi ka bɛlɛginɛ tɛ nyi. Dɛ ha'ɛ shii nyi bwaya bwayaanɛ ŋga 'waslyakɛnɛ. Dɛ putɛ ŋga bariya shigi 'waslyakɛnɛ paɲgɛraɲɛ aa babara oo'i, bwayakii nɛ ci shaɲɛ.

Tɛkɛshinɛ ɛnɛ ashaamɛ

¹⁴ Kɛ shii amɛ, ma *bariya, dacia ɛntaɲfɛ shi ci. Amma ma nyi, ɛndɛ shinɲinɛ tanɛ nɛ nyi, mava ŋga 'waslyakɛnɛ. ¹⁵ Paa nyi ka paaratɛgi dɛ sɛtɛ cii kya dɛ, acii paa nyi ka dɛ sɛtɛ cii kya moo nya dɛ, amma sɛtɛ pooshi maki ka moo dɛnɛ cii kya dɛ. ¹⁶ Makɛ dɛ ci ɛntaa dɛ moonaki nɛ mɛzaanɛ cii kya dɛ, ci ca baarii oo'i, ŋga'ɛ ka nyi nɛ bariya. ¹⁷ Makɛ ha'ɛ dɛ ɛtsa, ma cii kya dɛ mɛzaanɛ, ɛntaa nyi saaki ca slɛnɛ, amma 'waslyakɛtɛ ashiki ca dɛ. ¹⁸ Acii kɛ shii nyi oo'i, pooshi ŋga'aanɛ ashiki, waatoo agi ndzaanaaki ka ɛndɛ shinɲinɛ. Taa ŋga'ɛ ka nyi nɛ slɛnɛ sɛtɛ dagwakii, amma paa nyi ka mbeenɛ. ¹⁹ Paa nyi ka slɛnɛ ŋga'ɛtɛ cii kya moo nya slɛnɛ, amma see slɛnɛ sɛtɛ pooshi maki ka moonɛ cii kya slɛnɛ. ²⁰ Madɛ kɛ slɛnyii sɛtɛ pooshi maki ka moonɛ, ci ca baarii oo'i, ɛntaa nyi saaki ca slɛnɛ sɛkii, amma 'waslyakɛtɛ ashiki ca slɛnɛ.

²¹ Acii ha'ɛ, kɛ nee nyi, ma agi ndzaanaaki, ma nya moo slɛnɛ ŋga'aanɛ, wata mɛzaanɛ ca

7:12 7.12 1 Tim. 1.8. **7:14** 7.14 Jab. 51.7. **7:15** 7.15 Gal. 5.17. **7:18** 7.18 'Wat. 8.21; Fil. 2.13.

takəŋwa ka shiginə. ²² Ma asəkə moodəfəki, ka maŋushinə nə nyi putə ŋga bariya ŋga Əntaŋfə. ²³ Amma ma nya nee, wiitsə əndə'i uushi pamə ashiki. Agi panə nə tii da bariyatə nee nyi ci nə malaabakii akəŋwaciiki. Ma səkii, kə zhi'wee ci ka nyi ka mava ŋga 'waslyakəətə ashiki. ²⁴ Ma nyi kamə, ka mabətəsəkə nə nyi! Mi saŋə na luupaa tə nyi acii shishiinə ca kərə tə nyi ka əntəna? ²⁵ Yawa ŋga Əntaŋfə, ci luupaa tə nyi daciai Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

Ma nyi da haŋkalaaki, nə'u bariya ŋga Əntaŋfə cii kya moo. Amma ma shishinəki əna, tə 'waslyakəənə cii kəya moo paslənə naakii.

8

Ndzaanə makə sətə mwayi Malaaba Ma'yanə

¹ Makə ha'ə dīi əna, ma ənjitə libə da Yeesu Aləmasiihu, pooshi gəŋwanə ŋga Əntaŋfə ka kəsənə tə tii shaŋə. ² Acii ŋgeerənə ŋga Malaaba Ma'yanə, ca kira kaamə əpinə dagi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu, ci luupaa taamə acii ŋgeerənə ŋga 'waslyakəənə da wa.

³ Ma sətə təkuree bariya ka da slənə ashi əndə shiŋkinə, acii putə ŋga ghatə ŋgeerənə ŋga nə'utə sətə bii ci. Ma Əntaŋfə nə ci, kə slənyi ci. Waatoo kə sləkee ci ka Uuzənaakii aagi duuniya də shishinə makə ŋga ma'waslyakə ənja, ca əntəgi ka madəba matii. Də ha'ə zamagi ci də 'waslyakəənə ashi əndə shiŋkinə. ⁴ Ma dīi

7:23 7.23 Gal. 5.17; Yak. 4.1; 1 Piita 2.11. **7:24** 7.24-25 1 Koor. 15.57. **8:1** 8.1 1.18; 5.1. **8:2** 8.2 3.27; 7.7-11. **8:3** 8.3 Gal. 4.4; Fil. 2.7-8; 2 Koor. 5.21.

Əntaŋfə ətsə ha'ə, kaama shii nə'utənə hwatə makə sətə bii bariya, amə ənə ca nə'u makə sətə ci Ma'yanaakii a dzəgunə kaamə, əntaa makə sətə ci maamə a moo. ⁵ Kə shii amə, ma ənjitə ca daada sətə ci matii a moo, sətə ci matii a moo ca ɲgərəgi haŋkalatii. Amma ma ənjitə ca daada sətə mwayi Malaaba Ma'yanə, sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo nə ɲgərəgi haŋkalatii əsə. ⁶ Ma əndətə kavə nəkii ka nə'u sətə cii kəya moo, wə nə muudinaakii. Ma əndətə ca nə'u sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo əsə, ndzaanə da əpinə da ndzaanə jamə nə muudinaakii. ⁷ Madə sətə ci ma ɲga əndə a moo ɲgərəgi haŋkalaakii, əndə daawaanə ɲga Əntaŋfə nə ci ətsa, acii paa ci agi nə'u bariya ɲga Əntaŋfə. Weewee pooshi. ⁸ Ma ənjitsə ca ndzaanə makə sətə kadeesəkə ka shishinətii, paa tii ka kadeesəkənə ka Əntaŋfə shaŋə.

⁹ Amma ma unə, pooshi unə agi ndzaanə makə sətə kadeesəkə ka shishinuunə. Makə d̄ii ci weewee t̄i Ma'yanə ɲga Əntaŋfə a ədzəmuunə, makə sətə kadeesəkə ka Ma'yanaakii nuunə ka ndzaanə. Taa wu patə nə əndə pooshi Ma'yanə ɲga Aləmasiihu a ədzəməkii, əntaa ɲga Aləmasiihu nə ci ətsa. ¹⁰ Amma madə a ədzəmuunə nə Aləmasiihu, taa ɲgahi ka əntənə nuunə putə ɲga 'waslyakəənə, patə da ha'ə, ka viinə nə Malaaba Ma'yanə koonə əpinə acii kə ɲgirə Əntaŋfə tuunə ka ənji gooŋga. ¹¹ Ma Əntaŋfə, ci madee ka

8:4 8.4 6.22; 7.4; 13.10; Gal. 5.16,25. **8:6** 8.6 6.21; Gal. 6.8.

8:9 8.9 1 Koor. 3.16. **8:10** 8.10 Gal. 2.20; 1 Yooh. 3.24.

Yeesu Aləmasiihu agi maməətə ənja. Mada tə'i Ma'yanaakii a ədzəmuunə, ci weewee na madee koonə agi maməətə ənji əsə. Dacii Ma'yaatsə a ədzəmuunə nii kəya d'a ha'ə.

¹² Acii ha'ə ndzəkəŋushi'inə, pooshi ma'ə dəmənə atsa a mə ŋga slənə sətə ci shishi-naamə a moo. Amma tə'i dəmənə atsa a mə ŋga slənə sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo.

¹³ Mada kə ndzaa unə makə sətə ci shish-inuunə a moo, ka mətənə nuunə. Amma mada ma ndzaanə goonə, də baawəda ŋga Malaaba Ma'yanə, una ŋgərəgi ciinuunə agi slənə 'waslyakəənə, ka ndzaanə nuunə da i əpinə.

¹⁴ Acii ma ənjitə ci Ma'yanə ŋga Əntanfə a baarə ka tii rəgwa, manjeevənə ŋga Əntanfə nə tii.

¹⁵ Ma Ma'yaatsə vii Əntanfə koonə, paa ci kavə tuunə ka ndzaanə ka maviinə bahə kavənə tuunə koona ŋgwalə. Amma kə geegi Ma'yanəkii koonə ka manjeevənə ŋga Əntanfə. Də baawəda ŋga Ma'yanəkii əsə caama tuu ka Əntanfə, "Daada! Daada!"

¹⁶ Ma'yanə ŋga Əntanfə ca ləbə da naamə ka baarəginə oo'i, manjeevənə ŋga Əntanfə naamə tanyi.

¹⁷ Makə d'ii ci manjeevənaakii naamə, ka upaanə naamə barəkaatə d'əkəpaa ci ka ənjaakii, ka upaanə naamə a mə da i Aləmasiihu. Acii mada kə libaamə da i Aləmasiihu agi sa cibaakii, ka ləbənə naamə da i ci agi məghərəvənaakii əsə.

Məghərəvəətə naama upaa

8:11 8.11 2 Koor. 4.14. **8:12** 8.12 6.18. **8:13** 8.13 Gal. 6.8; Af. 4.22-24. **8:14** 8.14 1 Yooh. 2.29-3.1. **8:15** 8.15 Mar. 14.36; Gal. 4.5-7. **8:17** 8.17 5.12; Gal. 4.7; Fil. 3.10-11.

18 Kə nee nyi, ma cibənə caamə cibə nga əna, pooshi mbu'i bahə kavə naamə davə palee ka məghərəvətə nə Əntaŋfə a ŋgiragi, ca vii kaamə. 19 Ma bii nyi ha'ə, acii patənə nga uushi'iitə ghənyi Əntaŋfə, agi gəranə nə tii də patənə nga haŋkalatii, kaa Əntaŋfə a baarəgi manjeevənaakii. 20 Acii kə kullii sətə ghənyi ci patə, təya ndzaa ka uushi zaβə. Ma dīi ha'ə, əntaa də moonatii. Amma ci lagi oo'i, ha'ə d'anəkii. Patə da ha'ə, ma'ə tii agi gəranə 21 oo'i, uushi'iitə ghənyi Əntaŋfə patə, ka upaanə nə tii dimwaanə, pooshi tii ka bəslənə ma'ə, təya ləbə da manjeevənaakii agi dimwaanə, waatoo agi məghərəvənaakii. 22 Kə shii amə oo'i, ma uushi'iitə ghənyi Əntaŋfə patə, agi ŋgi'inə nə tii dəŋə əndzə'i, agi zəmənə tə tii makə zəmənə nga bərakənə. 23 Əntaa wata uushi'iitsə tanə ca ŋgi'i, amma patə da i amə agi ŋgi'inə naamə. Acii ma amə, kə upaa amə Ma'yanə nga Əntaŋfə makə sə nga təbətəginə zəku'i, amə ka gəranə tə Əntaŋfə, kaa ca uudəpaa geeginə kaamə ka manjeevənaakii, ca pərapaa taamə. 24 Acii agi luupaanə taamə 'watəgyaamə ka na. Amma maci kə uugyaamə upaa sətə kii amə nə davə, pooshi amə ka ka nə davə ma'ə. Wu saŋə ca ka nə ka sətə uugi ci upana? 25 Amma makə kə kii amə naamə ka sətə pooshi amə upaa zəku'i, ka gəranə naamə səkii də sə'wanə.

26 Agi tsakənə nə Malaaba Ma'yanə taamə əsə,

8:18 8.18 2 Koor. 4.17. **8:19** 8.19 Kwal. 3.4; 1 Yooh. 3.2.

8:20 8.20 'Wat. 3.17-19. **8:23** 8.23 2 Koor. 5.2-5. **8:24** 8.24

2 Koor. 5.7; Ibər. 11.1. **8:25** 8.25 2 Koor. 4.18.

acii matækii nə ngeerii amə. Pooshi amə shii kədiinə acii Əntanjə makə sətə dibə. Ma'yanə ci saakii ca kədii ka madəba maamə də nji'inə ətə pooshi əndə mbee ka batənə. ²⁷ Ma Əntanjə, aji neenə nə ci ka sətə a ədzəmə ənja, kə shii ci hiima nja Ma'yanaakii acii makə sətə kadeesəkə ka ci, ci Ma'yanaakii a kədii aciikii ka madəbama nja ənjaakii.

²⁸ Kə shii amə oo'i, ma ənjitə ca uudə tə Əntanjə, patənə nja sətə ca slənə də tii, ka tsakənə də tii, acii kə shii Əntanjə. Kə dji ətsə ha'ə ka ənjitə 'wii ci, kaa ca mbu'utəgi də sətə mwayi ci ka tii. ²⁹ Acii ma ənjitə uugi Əntanjə tadənə tə tii, daga njukə dji ci aniya nja dəkəpaanə tə tii, kaa təya ndzaa makə sətə dji Uuzənaakii; kaa Uuzənəkii a ndzaanə ka nja təkənjwanə ahada bəzə ndzəkənjushi'inə əsə.

³⁰ Makə dji ci aniya ha'ə, ca 'wa tə tii kaa təya ndzaanə ka ənjaakii. Ma ənjitə 'wii ci tə tii ha'ə, kə njirə ci tə tii ka ənji goonja, ca vii ka tii məghərəvənə əsə.

Uudənə nja Əntanjə

³¹ Ya makə dji ha'ə əna, iitə banaama? Ya makə dji ci aba'ə amə nə Əntanjə sanja, wu nə mbee ka panə daama? ³² Paa ci dəkəpaa Uuzənaakii abiikii maa, kə vii ci tə ci kaamə patə. Makə kə vii ci kaamə Uuzənaakəya, mi nə səkii paa ci ka viinə kaamə dji? ³³ Wu sanə

8:27 8.27 Jab. 139.1. **8:28** 8.28 Ayb. 2.10; Af. 1.11. **8:29** 8.29 Kwal. 1.18; Ibər. 1.6. **8:30** 8.30 1.7; 5.2; 2 Tees. 2.13-14.
8:31 8.31-34 Isaa. 50.8-9. **8:31** 8.31 Jab. 118.6. **8:32** 8.32 5.8; Yooh. 3.16.

mbu'i bahə wula ənji n̄ga Əntaŋfwa? Əntaŋfə ci saakii baarəgi oo'i pooshi ma'ina aahatii. ³⁴ Wu saŋə nə əndə vii ka tii ma'ina? Yeesu Aləmasiihu nə əndətə əŋki, ca maɔə agi maməətə ənja. Waatə əsə dasə da ciizəma Əntaŋfə. Ci ca kədii kaamə acii Əntaŋfə. ³⁵ Makə d̄ii ha'ə əna, wu nə əndəkii ca təkəe kaamə da uudənə n̄ga Aləmasiihu? bwanea kwa, cibə kwa, anii n̄gəra'wa? Maɔəfənə kwa, ghanə kwa, asara kwa, anii wa? ³⁶ Kə d̄ii makə sətə d̄ii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə, oo'i, "Putaku niinə agi asara n̄ga wa uusəra patə. Kə geegi ənji keənə makə bagatə ci ənjə a dzə ka la uurakii." ³⁷ Patə da ha'ə, agi patənə n̄ga uushi'iitsa, təi amə da jaalanə daciikii ətə uu'i taamə! ³⁸ Acii kə shii nyi weewee, pooshi uushi ca təkəe kaamə da uudənaakii, taa əntəna, taa əpina, taa malaa'ika, taa uushi'iitə dadagyə ca ɔa n̄wanuunə; taa əndzə'i nə səkii, taa aakəŋwa; ³⁹ taa duuniya dadagyə, taa n̄ga dadagərə, pooshi uushi agi uushi'iitə ghənyi Əntaŋfə patə ca təkəe kaamə da uudənə n̄ga Əntaŋfə d̄acii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

9

Əntaŋfə da mataɔə ənjaakii

¹ Ma wabəənə cii kya moo banə koonə, tantaniyə, acii ma nyi, n̄ga Aləmasiihu nə nyi,

8:34 8.34 4.25; Slənə 2.33; Ibər. 7.25; 1 Yooh. 2.1. **8:35** 8.35 2 Koor. 5.14. **8:36** 8.36 Jab. 44.23; 2 Koor. 4.11. **8:37** 8.37 1 Yooh. 5.4-5. **8:38** 8.38 Af. 1.21; 1 Koor. 3.22; 15.24; 1 Piita 3.22. **8:39** 8.39 5.5; Yooh. 3.16; 2 Koor. 13.13; Af. 1.4; 2.4; 1 Tees. 1.4; 2 Tees. 2.16.

paa nyi ka jirakənə. Ma ədzəməki ənə ci Malaaba Ma'yanə a slənəgi, ci bii ka nyi oo'i, əntaa jirakənə cii kya jirakə. ² Lanə ka shanə nə tuunaaki anə ənjaaki. Pooshi zəmənəkii ka uudənə a ədzəməki ³ putə nga slikərənaaki. Maci ka tsakənə tə ənjaaki, kadfa ka luuvənə nə nyi naalanə nga Əntanfə tə nyi, nya təkəgi da Aləmasiihu. ⁴ Tii nə matadə ənji nga Əntanfə, ka tii geegi ci ka manjeevənaakii, təya ndzaanə agi məghərəvənaakii da i ci. Kə dīi ci aləkawalə da tii, ca vii ka tii bariya, ca baarii ka tii rəgwatə ci təya paslə tə ci. Ka tii dīi ci aləkawalə nga vii ka tii uushi'inə. * ⁵ Ma dzədzəshi'inətii əsə, madəlakii nə tii. Ma ka rəgwa nga əndə shiŋkinə əsə, agi slikərənatii shigi Aləmasiihu. Wa ənjə a dəla də ci, Əntanfə Əndə dfa ηwanjuunə agyanə taa wu patə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. *Aamiina. †

⁶ Ma sətə bii nya, əntaa banə bii nyi oo'i, pooshi Əntanfə mbu'utəgi də aləkawalaakii. Kə mbu'utəgi ci. Amma əntaa patənə nga ənji *Isərayiila nə matadə ənji nga Əntanfə. ⁷ Əntaa patənə nga jijinyinə nga Ibərahiima əsə nə manjeevənaakii akəŋwacii Əntanfə. Kə bii Əntanfə ka Ibərahiima, "Jijinyinə nga Isiyaaku na ndzaanə ka naaku." ⁸ Ətsə ca baarii oo'i, tə'i hara manjeeviitə pwayi Ibərahiima. Ma

9:2 9.2-3 Shig. 32.32. * **9:4** 9.4 manjeevənaakii: Shig. 4.22; Hoos. 11.1; məghərəvənaakii: Shig. 16.10; 24.16-17; 40.34-35; aləkawalə: 'Wat. 17.7; Shig. 24.7-8; bariya: Shig. 20.24; aləkawalə nga viinə: 3.2,4; 4.13,17; Gal. 3.6,14. † **9:5** 9.5 15.8; Shig. 3.6,15; Aləmasiihu: Mat. 1.1; Rooma 1.3-4. **9:6** 9.6 3.3-4; 2.28-29. **9:7** 9.7 'Wat. 21.12; Mat. 3.9.

tøya, øntaa manjeevønaakii nø tii akøŋwacii Øntanŋfø. Amma, ma manjeeviitø pwayi ønji putø ŋga aløkawala ŋga Øntanŋfø, tii nø tantanyitø jijinyinø. ⁹ Acii wiinø makø sètø dïi Øntanŋfø aløkawalaakii, kø bii ci, “Ka saa'itø døkøpaa nyi, ka ønyanø nø nyi, ka poonø nø Saraatu uundzø ŋgura.”

¹⁰ Ha'ø øsø nø manjeevønø ŋga Rabeeka børa'i. Ma tøya, ka dønø rønŋwø nø tii, waatoo, dzødzøshi'inaamø Isiyaaku. ¹¹⁻¹² Ma saa'itø manjeeviitø ma'ø asøkøtø, taa ŋgahi ma'ø ki mapoomø tø tii, ma'ø tii madfamø uushi bwayakii taa ŋunyikii øsø, patø da ha'ø kø bii Øntanŋfø ka ki, øŋki ci, “Gawø na paslø ka dara.” Ma bii Øntanŋfø ka ki ha'ø, kaa ca baarii oo'i, ci ca tadø øndø makø sètø kadøesøkø ka ci. Ma cii køya 'wa ønda, øntaa putø ŋga slønø ŋga ønda, amma ha'ø kadøesøkø ka ci. ¹³ Makø sètø dïi manaahøkii asøkø løkøløkøtø oo'i, “Kø uu'i nyi tø Yakubu, nya kaaree ka Isøwa.”

¹⁴ Iitø nee amø øtsa? Pooshi goonŋaanø aashi Øntanŋfø kwa? Tø'i goonŋaanø ashikii. ¹⁵ Acii kø shi ca bii ka Muusa, øŋki ci, “Ka nøhønø nø nyi tøgønuunø ŋga taa wu patø kadøesøkø ka nyi. Nya tsakø taa tø wu patø kadøesøkø ka nyi øsø.” ¹⁶ Acii ha'ø, ma tadønø ŋga Øntanŋfø tø ønda, øntaa putø ŋga moonø ŋga øndøkii, øntaa putø ŋga slønaakii øsø, amma putø ŋga nøhø tøgønuunø ŋga Øntanŋfø. ¹⁷ Tø'i manaahøkii

9:8 9.8 Gal. 3.7; 4.23. **9:9** 9.9 'Wat. 18.10,14. **9:10** 9.10-12 'Wat. 25.21-23; Rooma 11.6. **9:13** 9.13 Mal. 1.2-3. **9:14** 9.14 3.5; Dzøk. 32.4. **9:15** 9.15 Shig. 33.19; Mat. 20.1-15. **9:16** 9.16 Af. 2.8.

asəkə ləkələkatə nə sətə shi Əntaŋfə a bii ka *Fəriauna, “Ma ta’i nyi tə hə kaa ha ndzaanə ka nwanwa, kaa nya slənə də hə, nya baarii baawədaaki agyanəku, kaa ənjə a dəla də nyi taa dama patə asəkə duuniya.”

¹⁸ Acii ha’ə, paŋgəraŋə oo’i, agi nəhənə nə Əntaŋfə təgunuunə ŋga taa wu patə kadeesəkə ka ci. Madə kadeesəkə ka ci əsə, ca ndaləgi moodəfə ŋga əndə’i ənda.

Nəhə təgunuunə ŋga Əntaŋfə da mabətəsəkaakii

¹⁹ Kə shii nyi ka ləgwanə nə əndə’i əndə ahadoonə oo’i, “Madə Əntaŋfə ca kavə ənji ka də taa mi pata, ka mi dīi cii kəya ka nə ka ‘waslyakəənə ŋga ənja?” ²⁰ Guvakya! hə wu saŋə bahə də mabizhinə ka Əntaŋfwa? Ma uuda, paa ci ka ləgwanə ama əndətə ghənyi tə ci oo’i, “Ka mi ghənyi hə tə nyi makə ənə ha’a?”

²¹ Ma əndə ghənə uuda, ci nə əndə da baawəda ŋga ghənə taa mi patə mwayi ci. Madə mwayi ci, ka ghənətənə nə ci uudiinə bəra’i də maŋgabə ndzaba rəŋwə; əndə’i ŋga slənəginə taa guci patə, əndə’i əsə, see tə’i saa’ikii slənəginə nə ənja.

²² Ha’ə nə Əntaŋfə əsə dīi. Kə mwayi ci baarii mabətəsəkaakii, kaa ənjə a shii baawədaakii. Amma patə da ha’ə, agi sə’wanə nə ci tə ənjitə ca bəzee ka səkəkii. Tə tii nii kəya zamagi. ²³ Kə mwayi ci əsə baarəgi tə

9:17 9.17 Shig. 9.16. **9:18** 9.18 Shig. 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1 Piita 2.8. **9:20** 9.20 Isaa. 29.16; 45.9. **9:21** 9.21 Irim. 18.6; 2 Tim. 2.20. **9:22** 9.22 2.4,8.

đuunuunaakii ka ənja, waatoo ka ənjitə cii kəya nəhə təgunuunatii, ca dəkəpaa tə tii kaa təya ndzaanə agi đunuunaakii. ²⁴ Amə nə ənjitə ta'i ci taamə. Əntaa agi *Yahudiinə tanə ta'i ci, amma da i agi ənjitə əntaa Yahudiinə əsə.

²⁵ Makə sətə bii ci asəkə ləkələkatə n̄ga Hoosaya oo'i,

“Ma ənjitə pooshi sha ndzaa ka ənjaaki, ka 'wanə nə nyi tə tii ənjaaki.

Ma hanyiitə paa nyi nja uudə tə tii əsə, ka 'wanə nə nyi tə tii moodəkəyaaki.

²⁶ Ka hatsə ha'ə əsə, nə hatə shi ca bii ka tii əntaa ənjaaki nuunə,

davə əsə nə ənjə a ba ka tii

manjeevənə n̄ga Əntan̄fə Əndə vii əpinə nə tii.”

²⁷ Kə wabi Isaaya əsə agyanə ənji Isərayiila, ənki ci, “Taa n̄gahi makə mandzənə ama gəərə nə lan̄ənə n̄ga ənji Isərayiila, amma gi'u ahadatii nə ənjitə na upaa luupaanə. ²⁸ Pooshi Slandanə na səkəpaa na, pii pii nii kəya lagi gəjwanə ka ənja.”

²⁹ Ka đfanə makə sətə nyaahə Isaaya əsə, ənki ci, “Maci pooshi Slandanə Əndə baawəfa bwasee kaamə ka hara slikərənə gaamə, kadfa kə zagi amə dza'ə makə n̄ga *Sadooma da *Gwamoora.”

Da də'wa kaa Yahudiinə a upaa luupaanə

³⁰ Mi san̄ə ci ətsə a moo baarəna? Ma cii kəya baarə, ma ənjitə əntaa Yahudiinə, pooshi tii sha ali rəgwa n̄ga ndzaanə ka ənji goon̄ga

9:23 9.23 5.2. **9:24** 9.24 1.16; 10.12. **9:25** 9.25 Hoos. 2.25; 1 Piita 2.10. **9:26** 9.26 Hoos. 1.10. **9:27** 9.27-28 Isaa. 10.22-23.

9:29 9.29 Isaa. 1.9.

akəŋwacii Əntaŋfə. Patə da ha'ə, ənji gooŋga nə tii akəŋwacii Əntaŋfə ŋga əna, acii kə vii tii gooŋga ka Yeesu. ³¹ Ma Yahudiinə, agi alə bariyatə ca kavə tə tii ka ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə nə tii, amma paa tii upaa.

³² Mi saŋə dii paa tii upana? Ma dii ha'ə, acii də slənə ŋga ŋgeeriitii dii tii gazhi'waanə ŋga ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə, əntaa də vii gooŋga ka Yeesu. Agi pu'unə nə tii ashi faara pu'unə, təya kulagi. ³³ Tə'i ha'ə manaahəkii makə ətsə asəkə ləkaləkətə ŋga Əntaŋfə oo'i,

“Tsaamuu wanyinə ka kapaa əndə'i faara asəkə *Sihyoona.

Ma faarakii, ka ndzaanə nə ci ka faara pu'unə ŋga ənja,
ci na kulapaa də ənja.

Amma ma əndətə vii ka ci gooŋga,
paa nyi na d'əvə ka ci ayinə shaŋə.”

10

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi ka shaŋə kaa ənjaaki *Yahudiinə a upaa luupaanə. Agi d'anə nə nyi də'wa, kaa təya upaa. ² Kə nee nyi, kə kavə tii nə ka nə'unə tə Əntaŋfə ka shaŋə, amma ma'ə tii agi təkunə. ³ Paa tii paaratəgi də rəgwatə ci Əntaŋfə a ŋgərə tə ənji ka ənji gooŋga. Acii ha'ə pooshi tii luuvə kaa təya vii natii nə ka Əntaŋfə, kaa təya ndzaa ka ənji gooŋga akəŋwaciikii. Amma agi alənə

9:30 9.30 10.20. **9:31** 9.31 10.2-3. **9:32** 9.32 4.4-5. **9:33** 9.33 Isaa. 8.14; 28.16; 1 Piita 2.6-8. **10:1** 10.1 9.1-3. **10:2** 10.2 Slənə 22.3.

nə tii natii rəgwa ŋga ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwaciikii. ⁴ Ma ətsa, pooshi ka dʌnə, acii ma sətə ci *bariya a moo banə, Aləmasiihu shi ka mbu'utəginə. Ma shi ci, kaa taa wu patə vii ka ci gooŋga a ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə.

Moone ŋga Əntaŋfə kaa patənə ŋga ənjə a upaa luupaanə

⁵ Wiinə sətə nyaahə Muusa agyanə ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə də nə'u bariya, kə bii ci, “Ma əndətə ca nə'utə bariya, ci na mbədə.” ⁶ Amma ma agyanə ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə daga vii gooŋga, kə nyaahə ənji oo'i, “Ga ha ba ka naaku na, wu saŋə nə ndərənə aadəgya?” Waatoo ka kiranə tə Aləmasiihu. ⁷ “Ga ha ba əsə, wu saŋə nə jimənə aagi ənjə a gu'a?” Waatoo ka ŋgiranə tə Aləmasiihu. ⁸ Acii kə bii ləkələkətə, “Kədəhə abii unə nə wabənə ŋga Əntaŋfə. Agi wabənə nuunə agyanəkii, una ŋgərəvə aa moodəfuunə.” Ci nə habaranə ciina waaza koonə agyanə vii gooŋgaanə. ⁹ Madfa kə bagyuunə putsəkə də moonə oo'i Yeesu nə Slandanaamə, una vii gooŋga də moodəfə rəŋwə oo'i, weewee kə madde Əntaŋfə ka ci agi maməətə ənja, ka upaanə nuunə luupaanə. ¹⁰ Acii də moodəfə rəŋwə vii amə gooŋga. Də ha'ə ndzaa amə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə. Də maamə bagyaamə putsəkə. Də ha'ə

10:3 10.3 1.17. **10:4** 10.4 Gal. 3.24-25. **10:5** 10.5 Leew. 18.5; Gal. 3.12. **10:6** 10.6-8 Dzək. 30.12-14. **10:9** 10.9 1 Koor. 12.3; Fil. 2.11.

upaa amə luupaane əsə. ¹¹ Kə bii ləkaləkatə ŋga əntanʃə oo'i, "Ma əndətə vii ka ci gooŋga, paa nyi na ɗavə ka ci ayinə shaŋə." ¹² Ma wabəətsa, taa ka wu patə. Acii pooshi kama kamaanə ahada Yahudiinə da ənjitə əntaa Yahudiinə. Rəŋwə dyaŋə nə Slandanə ŋga patənə ŋga ənja. Ci ca ɗa barəkaanə ka patənə ŋga ənjitə ca kədii luupaane aciikii. ¹³ Kə ɗii makə sətə bii ləkaləkatə oo'i, "Taa wu patə kədii luupaane accii Slandana, ka upaanə nə ci."

¹⁴ Amma, iitə saŋə mbeenə tii ka kədii luupaane aciikii maɗa pooshi tii vii ka ci gooŋga? Iitə mbeenə tii ka vii ka ci gooŋga maɗa pooshi tii fii habarakəya? Iitə mbeenə tii ka fanə maɗa pooshi ənji waazii ka tii habarakəya? ¹⁵ Iitə mbu'unə waazəkii ka tii, maɗa pooshi ənji sləkee ka ənji waazanə ka təya? Kə ɗii makə sətə bii ləkaləkatə oo'i, "Dagwakii ka shaŋə nə shinə ŋga ənji waaza Njunyi Habara." ¹⁶ Amma gi'u ahadatii liwə Njunyi Habara. Isaaya ci saakii, kə bii ci, "Slandana, wu saŋə luuvə waazə geena?" ¹⁷ Acii ma vii gooŋgaanə, dagi fa Njunyi Habara ca shigi. Ma fa Njunyi Habara əsə, dagi waazanə tə Aləmasiihu ca shigi.

¹⁸ Amma kə ləguyi nyi, əŋki nyi: ya, tantanyninə pooshi tii fii Njunyi Habara nii? Weewee kə fii tii. Makə sətə bii ləkaləkatə oo'i, "Kə fii ənji uura ŋga ənji waazanə asəkə duuniya patə. Taa dama patə kə mbu'i waazanatii asəkə duuniya."

10:11 10.11 9.33. **10:12** 10.12 3.22. **10:13** 10.13 Yaw. 3.5.

10:15 10.15 Isaa. 52.7. **10:16** 10.16 Isaa. 53.1; Yooh. 12.38.

10:17 10.17 Yooh. 17.20.

¹⁹ Nya ənə ka ləgwanə: pooshi ənji Isərayiila paaratəgi kwa? Weewee kə paaratəgi tii, amma paa tii luuvə. Ma ŋga təkəŋwanə, kə bii Muusa, əŋki ci,

“Ma bii Əntanfə, ka kavənə nə nyi tuunə koonə sərəhə tə ənjitə mambu'umə bahə hanyinə.

Nya kavə tuunə ka bəzə səkə aashi ənjitə pooshi shii taa mi.”

²⁰ Ma Isaaya nə ci, paŋgəraŋə bagi ci, kə bii ci, “Ma bii Əntanfə, ma ənjitə pooshi agi alənə tə nyi,

tii lapaa tə nyi.

Kə shigi nyi ka ənjitə pooshi agi laagwanə tə nyi.”

²¹ Amma ma agyanə ənji Isərayiila, kə bii ci, “Uusəra patə nə nyi agi vii ciinəki ka purətə haŋkaliinə da ənji panə tə nyi.”

11

Təgunuunə ŋga Əntanfə agyanə ənji Isərayiila

¹ Takumə kaa nya ləgwa, ya saŋa, kə kaaree Əntanfə ka ənjaakii *Isərayiila kwa? Poosha, nyi ka naaki nə maa, əndə Isərayiila nə nyi, jijinə ŋga Ibərahiima agi slikərənə ŋga Beejaminə nə nyi əsə.

² Pooshi Əntanfə kaaree ka ənjaakii taa gi'u, acii ci ta'i tə tii daga ŋukə. Kə shii unə sətə bii ləkaləkatə hatə kirə *Iliya

10:18 10.18 Jab. 19.5. **10:19** 10.19 Dzək. 32.21; Rooma 11.11.

10:20 10.20 Isaa. 65.1; Rooma 9.30. **10:21** 10.21 Isaa. 65.2.

11:1 11.1 Slənə 22.30; 2 Koor. 11.22; Gal. 1.13-14; Fil. 3.5.

tuunaakii agyanə ənji Isərayiila, ³ ətə bii ci, “Ya’ə Slandana, kə bəələgi tii anabiinaaku, təya waalagi ha nga dfa ka hə sataka. Nyi rənjwə dyanə mbədaanə. Watiinə ka aalə rəgwa nga bələginə tə nyi.” ⁴ Wiinə sətə jikəvə Əntanfə ka ci, ənki ci, “Kə dəkəpaa nyi ka naaki nə ənji dəbu’u mədfəfə pu’unə. Pooshi tii sha pasli tə Ba’ələ.” ⁵ Ha’ə əsə dīi ka ənə saa’i, tə’i ənji gi’u ətə ta’i Əntanfə ahada ənji Isərayiila putə nga pwapoonaakii ka tii. ⁶ Ma tadənaakii tə tii, putə nga pwapoonaakii ka tii, əntaa putə nga slənatii. Acii maci putə nga slənətə ci ənjə a dfa ta’i ci tə tii, kə ndzaa ci ətsə əntaa tantanyinə nə pwapoonaakii.

⁷ Ma kamə, ma ənji Isərayiila, paa tii upaa sətə ci təya alə. See matadə ənjitə gi’u tanə upaa səkii. Ma hara ənji, kə kaaree tii ka fa ’wanə nga Əntanfə. ⁸ Kə dīi makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo’i, “Kə kavə Əntanfə tə tii kaa təya təkuree ka paaratə də uushi. Ca’ə ənshinə pooshi uushi ci təya nee taa fanə.” ⁹ Kə bii Dawuda əsə,

“Wa ca dfa ənjə a kəsə tə tii agi kumənatii!

Wa təya kula. Wa ənjə a dzatə tə tii!

¹⁰ Wa ca dfa ənjə a pa’əgi ginətii,

acii ga təya neegi də uushi.

Wa ca dfa təya sa cibə uusəra patə.”

¹¹ Ha’ə əsə, wiinə əndə’i uushi cii kya ləgwa: Ya sanə ya ənji Isərayiila, makə pu’i tii, kulii

11:2 11.2 11.29; Jab. 94.14; Irim. 31.37. **11:3** 11.3-4 1 Meem. 19.10,14,18. **11:5** 11.5 9.27. **11:6** 11.6 4.5; Gal. 3.18. **11:8** 11.8 Isaa. 29.10; Dzək. 29.3; Mat. 13.14-15. **11:9** 11.9-10 Jab. 69.23-24; 35.8.

tii, paa tii ka madənə ma'ə kwa? Ka madənə nə tii. Amma putə ɲga 'waslyakəənati i upaa ənjitə əntaa Yahudiinə luupaanə, kaa Yahudiinə a shii sərəhənə ka tii. ¹² Aciikii ha'ə, ma 'waslyakəənə ɲga Yahudiinə, barəkaanə laɲə kira ci aa duuniya. Də ghatə paaratəginatii upaa ənjitə əntaa Yahudiinə ka barəkaanə laɲə. Makə d̄ii ci, kə kira 'waslyakəənati i barəkaanə laɲə ətsa, mada kə ənya tii aakəɲwacii Əntaɲfə, ka ndzaanə nə barəkaanəkii laɲə dərəva.

Upaa luupaanə ɲga ənjitə əntaa Yahudiinə

¹³ Takumə kaa nya wabə koonə d̄ii ənjitə əntaa Yahudiinə. Ma nyi, ma sləkee Əntaɲfə ka nyi, kaa nya ndzaanə ka masləkee əndə ahada ənjitə əntaa Yahudiinə. Ma slənətsa, ka dəlaginə nə nyi, ¹⁴ kaa ca shii kavənə tə Yahudiinə kaa təya sərəhə tuunə, mbu'u ka upaanə nə hara ənji luupaanə. ¹⁵ Mada ma kaareenə ɲga Əntaɲfə ka tii, də ci ndzaa ənji *duuniya patə ka guviinə ɲga Əntaɲfə, iitə d'anəkii mada kə luuvə Əntaɲfə tə təya? Ka ndzaanə nə ci makə ənjitə məəki, təya ənə ka madənə da i əpinə amatii.

¹⁶ Mada kə vii ənji ka Əntaɲfə təkəɲwanə ɲga buroodi gi'u, kə ndzaa ci ətsə, naakii patə nə buroodikii. Mada ma slərəginə ɲga ənfwa, ɲga Əntaɲfə, naakii əsə nə ciinə ɲga ənfukii.

¹⁷ Tə'i ənfwə zayitunə ɲga yaa. Kə biiyigi hara ciinəkii, ənjə a ɲgərə ciinə ɲga zayitunə ɲga bilinə, ənjə a gəɲutəgi da ətə ɲga yaa. Ma unə ənjitə əntaa Yahudiinə, makə zayitunə ɲga

11:11 11.11 Slənə 13.46; Rooma 10.19. **11:13** 11.13 1.5.

11:16 11.16 Baan. 15.19-21.

bilinē nuunē. Wanuunē agi upaa ngeerōnē n̄ga ndzaanē n̄ga Yahudiinē. ¹⁸ Acii ha'ə, goona b̄erapaa tē tantanyitē ənfwa. Ma unē, ciinē n̄ga ənfwē nuunē. Əntaa unē k̄əsəpaa sl̄ərəginē, amma sl̄ərəginē k̄əshi tuunē. Acii ha'ə, goona han̄ətē noonē na.

¹⁹ Mbu'u ka banē nē hē, “Awa, ma pwaatēgi ciinē n̄ga ənfwa, kaa ənjē a shii ḡənjutēginē dē nyi.” ²⁰ Goon̄ga, putē n̄ga ghatē vii goon̄gatii ka Yeesu pwaatēgi ənji tē tii. Ma una, putē n̄ga vii goon̄ga goonē ḡənjutēgi ənji duunē aashi ənfukii. Acii ha'ə, goona han̄ətē noonē na, amma n̄gwalēmē. ²¹ Acii ma Əntan̄fə, paa ci nyihē t̄əgunuunē n̄ga tantanyitē ənfwa, waatoo Yahudiinē, makē kē kaaree tii ka ci. Ha'ə nuunē əsə. Mad̄a kaaree unē ka ci, paa ci ka n̄hē t̄əgunuunē goonē. ²² Kē nee amē, ma Əntan̄fə, n̄ga'ə nē ci, iza'u nē ci əsə. Iza'u nē ci ka ənjitē kulii. Ma koonē, mad̄a kē gi unē aak̄əŋwa dē ndzaanē agi n̄ga'ənaakii, man̄ga'a əndē nē ci. Amma mad̄a pooshi, ka pwaatēginē nē ənji tuunē. ²³ Ma Yahudiinē əsə, mad̄a kē bwasee tii ka ghatē vii goon̄gatii, ka ən̄əḡərōnē nē Əntan̄fə dē tii ka hatii n̄ga n̄ukē. Acii ka mbeenē nē ci ka d̄anē ha'ə makē ətsa. ²⁴ Ma unē ənjitē əntaa Yahudiinē, ənfwē n̄ga bilinē nuunē. Ka mbeenē nē ci ka n̄ḡərōnē tuunē, ca ḡənjutēgi da ənfwē n̄ga yaa. Sakwa Yahudiinē d̄ii? Ka mbeenē nē ci ka n̄ḡərə tē tii, waatoo tantanyitē ənfwē yaa, ca ənē ka ḡənjutēginē.

11:17 11.17 Af. 2.11-13.
11.20 1 Koor. 10.12.

11:18 11.18 Yooh. 4.22.

11:20

Pwapoonə nga Əntanfə ka ənji patə

²⁵ Ndzəkəŋuushi'inəkya, nga'ə ka nyi koona paaratəgi də uushi rəŋwə, waatoo, sətə nji ma'umbeekii, acii goona səkəpaanə ka banə oo'i, kə shii unə patənə nga uushi'inə. Ma ndalənə nga moodəfə nga ənji Isərayiila, əntaa ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə, amma kadə na uudə, waatoo saa'itə nə mambu'u laŋənə nga ənjitə əntaa Yahudiinə a shi patə aatsaa sədə Əntanfə.

²⁶ Makə ətsə ha'ə nə patənə nga ənji Isərayiila a upaa luupaanə, makə sətə bii ləkələkətə oo'i, "Ka shinə nə Maluu də *Sihyoona, ca ŋgərəgi patənə nga ŋgərəkikinə ahada jijinyinə nga Yakubu.

²⁷ Saa'ikii nii kya ŋgərəgi ka tii 'waslyakəənatii, ci nə aləkawalətə nii kya ɗa da tii."

²⁸ Ma Yahudiinə, ənji daawaanə nga Əntanfə nə tii ka rəgwa nga Njunyi Habara, kaa una shii upaa luupaanə. Amma kə ndzaa tii ka moodəkəyaakii putə nga tadənaakii tə tii da dzədzəshi'inətii. ²⁹ Acii ma Əntanfə, paa ci ka zə'u də hiima agyanə əndətə ta'i ci da əndətə ɗii ci ka ci barəkaanə. ³⁰ Ma unə ənjitə

əntaa Yahudiinə, kə ɗii unə purətə haŋkalaanə ka Əntanfə ŋukə. Amma kə nyihə Əntanfə təgunuunə goonə putə nga ghatə fanə tə ci nga Yahudiinə. ³¹ Ha'ə əsə ci Yahudiinə a ɗa purətə haŋkalaanə ka Əntanfə nga əna. Amma ka nəhənə nə Əntanfə təgunuunatii, putə nga təgunuunaakii ətə cii kəya nəhə agyanuunə.

11:25 11.25 Mat. 24.14; Yooh. 10.16. **11:26** 11.26-27 Isaa. 59.20-21; 27.9; Irim. 31.33-34. **11:29** 11.29 3.3-4; 15.8.

³² Acii kə pa'əgi Əntaŋfə tə ənji patə makə ənji furəshina putə ŋga ghatə fanatii tə ci kaa ca shii nəhə təgunuunatii.

Dəlaamə də Əntaŋfə

³³ Ma Əntaŋfə, mawahə nə ci ka shaŋə, kə shii ci uushi'inə patə, pooshi əndə mbee ka bagi hiimaakii. Pooshi əndə paaratəgi də rəgwaakii əsə.

³⁴ “Wu saŋə shii hiima ŋga Slandana?

Wu saŋə mbu'i bahə ka ka ci hiima?

³⁵ Wu sha vii ka ci dəmənə?”

³⁶ Acii uushi'inə patə ci tagii. Daciikii ndzaa uushi'inə patə, ka ci saakii. Naakii nə duunuunə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə! *Aamiina.

12

Ndzaanə ŋga əndə slənə ka Əntaŋfə

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, putə ŋga nəhə təgunuunə gaamə ŋga Əntaŋfə cii kya wabə koonə. Ci dīi cii kya kədii tuunə koonə vii noonə nə ka Əntaŋfə, koonə ndzaanə ka satakətə da i əpinə. Viimə noonə nə patə ka ci, makə sətə kadeesəkə ka ci. Ətsə nə matahu rəgwa ŋga paslənə ka ci. ² Goona də makə sətə ci ənji *duuniya a də. Amma, wa Əntaŋfə a zə'wee ka hiima goonə kurakii, koonə shii sətə cii kəya moo. Waatoo, koonə shii ŋunyi uushi, sətə ca kadeesəkə ka ci, da koonə shii goonəganə.

11:32 11.32 3.22; Gal. 3.22. **11:33** 11.33 Ayb. 11.7; Jab. 139.17.

11:34 11.34 Ayb. 15.8; Isaa. 40.13. **11:35** 11.35 Ayb. 41.3.

11:36 11.36 16.27; 1 Koor. 8.6. **12:1** 12.1 6.13; 1 Piita 2.5.

12:2 12.2 Af. 4.22-24; 1 Tees. 5.21.

³ Ma cii kya ba əna, putə nga pwapoonə nga Əntanfə ka nyi. Agi banə nə nyi ka taa wu ahadoonə, ga ca ɲgərə naakii na palee ka sətə dibə. Amma, wa ca həətəpaa naakii nə makə sətə dibə. Taa wu patə, wa ca də slənə də vii goonɲaakii makə sətə vii Əntanfə ka ci kaa ca slənəgi. ⁴ Kə shii amə, rəɲwə nə shishinə nga ənda, amma tə'i purəɲanyinə kama kama ətə gəɲutəgi də ci, taa ɲgutə purəɲanə patə da slənaakii. ⁵ Ha'ə əsə, taa ɲgahi laɲə naamə, shishinə rəɲwə naamə agi ləbənə gaamə da Aləmasiihu. Magəɲukii naamə patə ka ha rəɲwə, makə sətə dīi purəɲanyinə kama kama ashii shishinə rəɲwə. ⁶ Kə dīi Əntanfə kaamə pwapoonə nga də slənənyinə kama kama. Acii ha'ə, mada waaza Njuni Habara nə pwapootə dīi Əntanfə kaamə, tyasə see a waazaamə makə sətə dīi vii goonɲa gaamə. ⁷ Mada pwapoonə nga tsakə ənja, tyasə see a tsakaamə tə tii. Mada ka dzəgunənə ka ənji əsə, tyasə see a dzəgunaamə ka ənja. ⁸ Mada ka tsakə ɲgeerənə ka hara ənja, tyasə see a dəamə ha'ə. Mada pwapoonə nga ndzaanə nga ciinə fitə əsə, vii amə də ədzəmə rəɲwə. Mada pwapoonə nga ndzaanə ka matakəɲwanə əsə, slənaamə də gazhi'waanə. Mada pwapoonə nga də ɲga'aanə ka hara ənji əsə, dəamə də moodasəka.

⁹ Wa uudənə goonə a ndzaanə nga tanta-nyinə. Goona slənə bwaya bwayaanə shaɲə.

12:3 12.3 1.5; Mat. 20.26; 1 Koor. 12.11,28; Af. 4.17. **12:4** 12.4-5 1 Koor. 12.27. **12:6** 12.6-8 1 Koor. 12.4-11; 12.27-14.40; 1 Piita 4.10-11. **12:7** 12.7-8 Slənə 6.1-3; 2 Koor. 9.5,7.

Keseteme goongaanə tənə tənə. ¹⁰ Makə dʒii ci ndzəkənʒushi'inə nuunə putə ŋga Aləmasiihu, uufəməshinə ahadoonə, damə gazhi'waanə ŋga dʒuunətəshinə ahadoonə. ¹¹ Damə slənə də gazhi'waanə, goona ənyadə. Damə slənə ka Slandanə də ədzəmə rəŋwə. ¹² Ma kanətsə kii unə ka Əntanʒfə, wa ca kavə tuunə ka ndzaanə də moodasəka. Ndzaamə də sə'watənə agi sa cibənyinə goonə, una da də'wa uusəra patə.

¹³ Təkəpaamə uushi'inə da ndzəkənʒushi'inə ənji nə'unə ətə pooshi uushi aciitii, una luu mu'uminə aahoonə aasii.

¹⁴ Ma ənjitə ca cibee koonə, kədiimə acii Əntanʒfə, kaa ca da ka tii barəkaanə; goona kədii ka tii saawanə. ¹⁵ Damə moodasəkə da ənjitə ca da moodasəka. Tuumə ka hakii da ənjitə ca tuu əsə. ¹⁶ Ndzaamə ka ma rəŋwə. Goona hanjətə noonə na. Amma, ma danuuna, hətəpaamə noonə nə ka da taa ŋgutə tsarə ŋga slənə ka ənja. Goona ŋgərə noonə nə makə kə shii unə uushi palee ka tii.

¹⁷ Mada kə dʒii əndə koonə bwaya bwayaanə, goona ənəpaagi ka ci də bwayakii. Amma damə gazhi'waanə ŋga da sətə ci ənjə a nee oo'i, ŋga'ə dʒii unə. ¹⁸ Damə gazhi'waanə

12:9 12.9 2 Koor. 6.6; 8.24; 1 Tim. 1.5; 1 Piita 1.22; 1 Koor. 13.4-7.

12:10 12.10 14.15; Yooh. 13.14-15; Gal. 5.13; 6.3,10; Af. 4.2; Fil. 2.2-3. **12:11** 12.11 8.9; Gal. 5.25; Səniinə 3.15. **12:12** 12.12 5.2-3; 8.24-25; Mat. 24.13,22; Luka 18.1; 1 Koor. 10.13; 1 Tees. 2.14. **12:13** 12.13 Gal. 6.10; Ibər. 13.2. **12:14** 12.14 Mat. 5.44. **12:15** 12.15 Ayb. 30.25; 1 Koor. 12.26; 2 Koor. 11.29.

12:16 12.16 Waḅ. 3.7; 1 Koor. 1.10-11,19-20,27-28; 8.1. **12:17** 12.17 Waḅ. 20.22; 1 Koor. 6.7; 1 Tees. 5.15; 1 Piita 3.9.

nga ndzaanə agi jamənə da patənə nga ənja.
¹⁹ Kadashinyinaakya, mada kə dʒi ənji koonə
 bwaya bwayaanə, goona ki'i noonə. Amma, ma
 dʒanuuna, bwaseemə ka ci, aadə maβətəsəkə
 nga Əntaŋfə a kula aanə əndəkii. Makə sətə
 dʒi manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo'i, "Nyi na
 ki'i, bii Slandana."
²⁰ Tə'i manaahəkii
 asəkə ləkaləkətə əsə oo'i, "Ndi zəmə ka əndə
 daawaanaaku. Mada dʒi meegiirənə tə ci, ndii
 ka ci ma'inə. Aci də dʒanə ha'ə makə ətsə
 dʒavənəku ka ci ayinə, ca ətsa tə ci makə gunə."
²¹ Goona kapaa rəgwa kaa bwaya bwayaanə
 a jaala agyanuunə, amma jaalamə anəkii də dʒa
 nga'aanə.

13

Wa əndə nə'unə a nə'u sətə ci gayinə a ba

¹ Taa wu patə, wa ca nə'u, ca fa tə gayinə
 nga hanyinə. Aci pooshi əndə ca dʒa ŋwanjuunə
 mada pooshi Əntaŋfə vii ka ci. Ma ənjitə ca
 dʒa ŋwanjuunə, Əntaŋfə ta'i tə tii.
² Aci ha'ə, taa wu patə kaaree ka gayinə, kə kaaree
 ci ka sətə dʒi Əntaŋfə ətsa. Ma əndətə ca
 dʒa ha'ə, gəŋwanə nga Əntaŋfə cii kəya əlya
 aagyanəkii.
³ Aci ma gayinə, pooshi ənji slənə
 nga'aanə ka ŋgwalənə aciitii. Ənji dʒa bwaya
 bwayaanə nə ŋgwalənə. Mada nga'ə koonə
 koonə ndzaanə yadə ŋgwalənə aci gawa, see a
 dʒoonə goonjaanə, kaa ca dəlagi duunə.
⁴ Aci

12:19 12.19 Dzək. 32.35; Mat. 5.39. **12:20** 12.20 Waβ.
 25.21-22; Mat. 5.44. **13:1** 13.1-7 Slənə 5.29; Tit. 3.1; 1 Piita
 2.13-14; Səniinə 13; 20.4. **13:1** 13.1 Waβ. 8.15-16. **13:3** 13.3
 1 Piita 2.14; 3.13.

ma tsarə ɲga əndətsa, əndə slənə ka Əntaɲfə nə ci, ka shii tsakənə duunə. Amma mada kə d̄ii unə bwaya bwayaanə, ka ɲɟwalənə nuunə aciikii. Acii ma baawədatə vii Əntaɲfə ka ci, əntaa ɲga zabə, amma kaa ca slənəgi ka ci ka dzalə əɲjitə ca d̄a bwaya bwayaanə. ⁵ Acii ha'ə, ɲga'ə mada fii əɲji gayinə. Əntaa wata accii bəzee ka səkə ɲga Əntaɲfə, amma putə ɲga shiitə shii hə oo'i, dagwa uushi cii kwa d̄a.

⁶ Ci d̄ii əsə cuuna ki'i tsəka. Acii ma *əɲji luu tsəka, mada kə d̄ii tii slənəkii də rəɟwakii, slənə ɲga Əntaɲfə ci təya d̄a. ⁷ Acii ha'ə, ki'imə ka tii sətə dəbee una ki'i ka tii. Taa ɲgutə tsarə ɲga tsəkə patə dəbee una ki'i, ki'imə. Ha'ə əsə, famə tə əɲjitə dəbee una fa tə tii, haɲətəmə tə əɲjitə dəbee una haɲətə tə tii əsə.

Uudəshinə ahada əɲji nə'unə

⁸ Goona luuvə kaa d̄əmənə a ndzaanə ashuunə. Uudəshimə aakəɲwa aakəɲwa, accii ci nə d̄əmənəətə ashuunə. Taa wu patə uu'i tə əɲja, kə nə'utə ci bariya ətsa. ⁹ Ma bariya, kə bii ci kaamə, “Goonā aləhiinə. Goonā bələhiinə. Goonā hərə. Goonā sərəhə.” Patənə ɲga bariyanyitsa da hara bariyanyinə, wiinə hatə njaɲə tii, waatoo, “Uuduu tə əndətə abiiiku makə sətə cii kwa uudə naaku na.” ¹⁰ Ma əndətə da uudənə a ədzəməkii, paa ci ka d̄a daawaanə ka əndətə abiiikii. Acii ha'ə, ma uudənə, ci mbu'utəgi də bariya patə.

13:5 13.5 2.15. **13:7** 13.7 Mat. 22.21. **13:8** 13.8-10 Yooh. 13.34; 1 Koor. 13; 16.14; Gal. 6.10. **13:9** 13.9 Dzək. 5.17-21; Leew. 19.18; Mat. 22.34-40; Gal. 5.14; Yak. 2.8-13.

¹¹ Dəmə aakəŋwa də danə ha'ə, makə kə shii unə, kə uugi saa'i ŋga vədəhənə goonə ka ŋunyinə mbu'yanə, waatoo saa'i ŋga uudəpaa upaa luupaanə gaamə. Ma saa'itsa, kə uugi mbəshanə, əntaa makə ənə dzəgi aaba'ə saa'itə 'watəgi amə vii goŋga. ¹² Kədəhə nə ha ka pukənə, pooshi vədə ma'ə. Bwasee amə ka da slənə ŋga təkunə. Ngəraamə uushi'inə ŋga paginə kaama da panə agi camənə. ¹³ Makə dii ci ənji ŋga camənə naamə, wii amə agi camənə, makə sətə dəbee ama wii. Gaama ka naamə ka da ajijinəənə da saasa ənvwa. Bwasee amə ka aləhiinə da badawaanə, ama bwasee ka paapanə da sərəha. ¹⁴ Ngərəmə tə Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu kaa ca ndzaanə ashuunə, una bwasee ka da sətə ca kədəesəkə ka shishinuunə. Goona nə'u hiima ŋga shishinuunə.

14

Goona lagi gəŋwanə agyanə əndə nə'unə makə unə

¹ Ma əndə nə'unə ətə matəkii agi vii goŋgaakii, luumə tə ci aahadoonə. Amma goona da ka ci mabizhinə agyanə hiimaakii.

² Ma vii goŋga ŋga əndə'i ənda, kə kapaa ci ka ci rəgwa ŋga zəmə taa mi patə. Amma ma əndətə matəkii agi vii goŋga, banyinə tanə cii

13:11 13.11-12 1 Tees. 5.5-8. **13:11** 13.11 Af. 5.14-16; 1 Koor. 7.29-31. **13:12** 13.12 Af. 5.11; 6.11,13; 1 Yooh. 2.8. **13:13** 13.13 Luka 21.34; Af. 5.18. **13:14** 13.14 Fil. 2.5; Kwal. 3.15.

14:1 14.1-15.6 1 Koor. 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kwal. 2.16,20-22; 1 Tim. 4.4-5; Ibər. 13.9. **14:1** 14.1 15.7.

køya zømø. ³ Ma ændøtø ca zømø taa mi patø, ga ca børapaa tø ændøtø pooshi ka zømønø. Ha'ø øsø, ma ændøtø ca zømø banyinø tanø, ga ca lagi gønwanø agyanø ændøtø ca zømø uushi'inø patø. Ma bii nyi ha'ø, acii kø ngirø Æntanfø tø ci ka ændø goonnga. ⁴ Hø wu sanø bahø lagi gønwanø agyanø ændø slønø nga ændø'i ønda? Acii see Slandanøkii nø lagi ka ci gønwanø, taa tø'i ma'inø aahakii, taa pooshi. Ka ndzaanø nø ci yadø ma'inø boo, acii ka mbeenø nø Slandanø ka kavønø tø ci ka ndzaanø yadø ma'inø.

⁵ Ma ændø'i ønda, ka banø nø ci, ma ændø'i uusera, kø palee ka harakii. Ændø'i øndø naakii, ka banø nø ci, uuseranyinø patø uushi rønjøwø nø tii. Taa wu patø, wa ca shii sètø cii køya hiima, ca d'atø ha'ø. ⁶ Taa wu patø ca ngørø øndø'i uusera makø maduunø uusera, agi d'anø nø ci ha'ø kaa ca shii hanjætønø dø Slandana. Taa wu patø ca adø zømø øsø, nga'ø ka ci, kaa ca hanjætø tø Slandana makø d'ii ci agi kuyiriinø nø ci tø Æntanfø putø nga zømøkii. Taa wu patø ca kaaree ka zømøtø øsø, nga'ø ka ci kaa ca hanjætø tø Slandana. Agi kuyiriinø nø ci tø Æntanfø øsø.

⁷ Pooshi øndø ahadaamø ca ndzaanø wata ka naakii nø tanø. Pooshi øndø ca øntø ka naakii nø øsø. ⁸ Mad'a kø ndzaa amø da i øpinø, ka Slandanø ndzaa amø. Mad'a kø ønkyaamø øsø, ka Slandanø ønkyaamø. Taa da i øpinø naamø, taa kø møøkyamø, patø nga Slandanø naamø. ⁹ Acii ma Alømasiihu, kø ønki ci, ca mad'øtø agi

14:2 14.2 Dan. 1.8; 1 Koor. 10.25-28. **14:5** 14.5 Gal. 4.10.

14:6 14.6 1 Tim. 4.3-5. **14:7** 14.7-9 2 Koor. 5.14-15; Gal. 2.19-20.

maməətə ənja, kaa ca shii ndzaanə ka Slandanə nga ənjitə da i əpinə da maməətə ənji patə.

¹⁰ Ya ha, ka mi cii kwa lagi gəŋwanə agyanə ndzəkəŋwa? Ya ha əsa, ka mi cii kwa bərapaa tə ndzəkəŋwa? Amə patə na kəŋaanə akəŋwacii Əntaŋfə, ca dfa kaamə gəŋwanə. ¹¹ Acii tə'i manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, "Nyi Əntaŋfə ca ba koonə, patənə nga ənji na gərə'waanə akəŋwaciiki, patənə nga ənji na bagi paŋgəranə oo'i, nyi nə Əntaŋfə." ¹² Acii ha'ə shii amə oo'i, taa wu patə ahadaamə, kadə nii kəya baabagi slənaakii akəŋwacii Əntaŋfə.

Da sətə ca kulapaa də ndzəkəŋushi'inuunə

¹³ Makə ha'ə dfi əna, gaama laalagishi gəŋwanə ahadaamə ma'ə. Ma danuunə, dətəmə hiima acii goona dfi sətə ca kavə tə ndzəkəŋushi'inuunə kaa ca ŋusləgi a rəgwa Əntaŋfə. ¹⁴ Ma nyi, əndə nga Slandanaamə Yeesu nə nyi. Kə shii nyi weewee pooshi tsarə nga zəmə ətə əjjinə akəŋwacii Əntaŋfə. Amma mada kə ŋgire əndə'i əndə zəmə makə əjjinə, yoo, wa ca bwasee ka adə zəməkii. ¹⁵ Acii mada kə gwazəgi hiima nga ndzəkəŋu acii putə nga zəmətə cii kwa zəmə, paa hə agi uudənə tə ci ma'ə ətsa. Ga ha luuvə kaa ha adə zəmətə ca kavə tə ndzəkəŋu ka zanə, acii ka putaakii əŋki Aləmasiihu. * ¹⁶ Taa nga'ə ka hə nə səkii, ga ha dfa, acii ga ənjə a wabi bwaya uushi putə

14:10 14.10 2.6. **14:11** 14.11 Isaa. 45.23-24. **14:12** 14.12 Gal. 6.5. **14:13** 14.13 1 Koor. 10.32; 1 Yooh. 2.10. **14:14** 14.14 14.23; Mat. 15.11; Slənə 10.15; Tit. 1.15. * **14:15** 14.15 1 Koor. 8.1,11-13; da purəjanə 13; Gal. 6.10.

nga sækii. ¹⁷ Acii ma *ɲwanjuunə nga ɔntaɲfə, ɔntaa wabənə nga zəma taa saasa uushi'inə. Amma see goonjaanə da ndzaanə agi jamənə da moodasəka ətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja.

¹⁸ Taa wu patə ca paslə tə Aləmasiihu ha'ə makə ətə, ka luuvənə nə ɔntaɲfə tə ci, ənji shiɲkinə a dəlagi də ci əsə.

¹⁹ Acii ha'ə, see a kaamə nə ka də sətə ca kira ndzaanə jamə, ama də sətə ca tsakə ɲgeerənə ka ənja. ²⁰ Putə nga zəmə ga ha saawee ka slənətə dīi ɔntaɲfə. Zəmənyinə patə, ka zəmənə nə ənja, amma madfa kə agi hə zəmətə ca kavə tə ɔndə'i ɔndə ka ɲusləginə a rəgwa ɔntaɲfə, bwayakii dīi hə. ²¹ Acii ha'ə, bwasee ka adə taa ɲgutə tsarə nga zəma, taa sa ənvwa, ha bwasee ka də taa ɲgutə uushi ətə ca kavə tə ndzəkəɲu ka ɲusləginə a rəgwa ɔntaɲfə. Madfa kə dīi hə ha'ə, ka danə ɲga'ə. ²² Taa mi patə shii hə agyanə adə zəməkii, ahadoonə saaku da ɔntaɲfə. Ma ɔndətə shii oo'i, ma sətə cii kəya də, də rəgwakii cii kəya də, ca də yadə shakanə, ɔndə moodasəkə nə ci. ²³ Amma madfa agi shakanə nə ci tə sətə cii kəya adə, madfa kə agi ci, ka kəsənə nə gəɲwanə tə ci, acii paa ci kəjaanə agyanə sətə shii ci. Taa mi patə dīi ɔnda, madfa ɔntaa agyanə vii goonjaakii, 'waslyakəənə ətə.

15

Danə makə sətə ca kadeesəkə ka hara ənja

14:17 14.17 Mat. 6.31-33; 1 Koor. 8.8; Gal. 5.22-24. **14:21**
14.21 1 Koor. 8.13. **14:23** 14.23 14.14.

1 Ma amə ənə uugi zəjanə agi vii goonḡa gaamə, tsakaamə tə matə nḡeerənyinə, gaama dfa wata sətə ca kadfeesəkə kaamə. 2 Taa wu patə ahadaamə, wa ca tsakə tə əndətə abiikii kaa ca shii gərənə, ca zəja agi vii goonḡaakii. 3 Acii Aləmasiihu ka naakii nə maa, paa ci dīi sətə ca kadfeesəkə ka ci. Amma kə dīi ka ci makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo'i, "Kə dīi tii ka hə jarəwiinə, amma aagyanəki kulya jarəwiinəkii." 4 Patənə nḡa naahənə asəkə ləkaləkətə, kaamə nyaahə ənji ka shii dzəgunənə kaamə, kaama ka nə ka aləkawalətə dīi Əntanḡfə ka ənjaakii. Ma ka nətəsa, dāgi sə'watənə ca shigi, da dāgi kəḡənə ndihə ndihə makə sətə ci ləkaləkətə a dzəgunə kaamə. 5 Ma Əntanḡfə, Əndə vii ndzaanə də sə'watənə nə ci. Ci ca tsakə kaamə nḡeerənə a ədzəmaamə. Wa ca vii koonə ndzaashinə jamə ahadoonə dāgi nə'u dərəpə nḡa Yeesu Aləmasiihu, 6 koonə shii dələnə də Əntanḡfə Dii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu ka ciinə rəḡwə, də ma rəḡwə.

*Dələnə də Əntanḡfə ahada ənjitə əntaa *Yahudiinə*

7 Acii ha'ə, kə dəbee una ləwəshinə ahadoonə makə sətə liwə Aləmasiihu tuunə. Mada kə dīi unə ha'ə, ka dələnə nə ənji də Əntanḡfə. 8 Acii kə bii nyi koonə, ma Aləmasiihu, kə ənəpaa ci ka əndə slənə ka putə nḡa ənji *Isərayiila, kaa ca shii baariinə oo'i, əndə goonḡa nə Əntanḡfə. Ətsə ha'ə mbu'utəgi

15:1 15.1-2 14.1-2; 1 Koor. 8.1-2; 10.23-24. 15:3 15.3 Jab. 69.10. 15:4 15.4 1 Koor. 10.11; 2 Tim. 3.16. 15:5 15.5 12.16; Fil. 2.2-5. 15:7 15.7 14.1.

də aləkawalə ŋga Əntaŋfə ka dzədzəshi'inə.

⁹ Ma dīi ci ha'ə əsə, kaa ənjitə əntaa Yahudiinə a shii dəlaginə də Əntaŋfə putə ŋga nəhə təgunuunatii. Makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkələkatə oo'i,

“Ka dəlaginə nə nyi də hə ahada ənjitə əntaa Yahudiinə, ka kanə nə nyi wanyanə də ləməku.”

¹⁰ Kə bii ci əsə,

“Unə ənjitə əntaa Yahudiina, dāmə moodasəkə da matadə ənji ŋga Əntaŋfə.”

¹¹ Tə'i əsə ətə bii,

“Ənjitə əntaa Yahudiina pata, dəlamə də Slan-dana.

Ənji pata, dəlamə də ci.”

¹² Ha'ə əsə kə bii Isaaya, əŋki ci,

“Tə'i slikərənə ŋga Jasii na shi, ci na dfa ŋwanjuunə agyanə ənjitə əntaa Yahudiinə.

Ka ci nə təya ka nə əsə.”

¹³ Ma Əntaŋfə əndə kavənə taamə kaama ka nə ka ci, wa ca natə duunə də moodasəka da ndzaanə jamə dagi vii goonŋa goonə ka ci, kaa ka nə goonə a tsakə gərənə aakəŋwa də ŋgeerənə ŋga Malaaba Ma'yanə.

Wabənə ŋga Bulusə agyanə slənətə sləkee Əntaŋfə ka ci ka danə

¹⁴ Ndzəkəŋushi'inəkya, kə shii nyi saaki oo'i, ŋga'ə nuunə taa ka ŋgutə rəgwa, kə shii unə

15:8 15.8 Mat. 15.24; Slənə 3.25-26. **15:9** 15.9 11.30; Jab. 18.50. **15:10** 15.10 Dzək. 32.43. **15:11** 15.11 Jab. 117.1. **15:12** 15.12 Isaa. 11.10. **15:13** 15.13 5.1-2; 8.14-16,24-28; 12.12.

patənə ɲga uushi'inə, aɡi mbeenə nuunə ka dzəɡunətəshinə ahadoonə. ¹⁵ Amma tə'i hara wabənə ətə nyaahə nyi koonə də ɲgeerənə. Ma ɖii nyi ha'ə, acii ga wabəətsə a zaanə koonə. Pwapoonə ɲga Əntaɲfə kavə tə nyi ka naahənə ha'ə makə ətsa. ¹⁶ Ci ta'i tə nyi, kaa nya waaza ɲnyɲi Habara ɲga Yeesu Aləmasiihu ka əɲjitə əntaa Yahudiinə. Nya slənə makə *limanə, nya waaza ɲnyɲi Habara ɲga Əntaɲfə, kaa əɲjitə əntaa Yahudiinə a ndzaanə makə satakatə ca kaɖeesəkə ka Əntaɲfə; acii kə laabagi Malaaba Ma'yanə tə tii. ¹⁷ Acii ha'ə ka haɲətənə nə nyi slənaaki ka Əntaɲfə aɡi ləbənaaki da Yeesu Aləmasiihu. ¹⁸ Pooshi uushi cii kya haɲətə naaki nə aɡyanəkii, maɖaamə aɡyanə sətə slənyi Aləmasiihu daciiki. Waatoo, kə kira ci tə əɲjitə əntaa Yahudiinə ka nə'unə tə Əntaɲfə daga wabənaaki da slənaaki. ¹⁹ Kə ɖii ci ha'ə də sə ɲga hurəshishinə kama kama da də ɲgeerənə ɲga Malaaba Ma'yanə. Ci ɖii wiigi'i nyi daga də Urusaliima kura'ə aa Ilirikumə ka waaza patənə ɲga ɲnyɲi Habara aɡyanə *Aləmasiihu. ²⁰ Kə ɖii nyi gazhi'waanə ɲga waaza ɲnyɲi Habara ka hatə pooshi əɲi sha fii ləməkii, acii ga nya ghənyi kuvə aɡyanə mbukənə ɲga əndə'i ənda. ²¹ Kə ɖii makə sətə ɖii manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, "Ma əɲjitə pooshi sha fii ləməkii, ka neenə nə tii ka ci də ginə. Ma əɲjitə pooshi sha fii wabənə aɡyanəkii əsə,

15:15 15.15-16 1.5. **15:16** 15.16 Fil. 2.17. **15:18** 15.18 2 Koor. 3.5. **15:19** 15.19 Mar. 16.17; 2 Koor. 12.12. **15:20** 15.20 1 Koor. 3.10-12; 2 Koor. 10.15-16.

ka paaratəginə nə tii də ci.”

Da aniya nga Bulusə ka dzənə aa Rooma

²² Ci d̄ii, taa ngahi kə d̄ii nyi aniya nga dzənə aahoonə bəzəkii, ama pooshi nyi upaa rəgwa nga dzənə zəku'i. ²³ Amma ma nga əna, makə d̄ii ci kə uugi nyi slənaaki ganə anə hanyiina, makə d̄ii ci əsə fəzənyinə lanə nə nyi ka moo dzənə ka neenə koonə, ²⁴ agi aniya nə nyi nga đanə ha'ə. Ma nya dzə aanə hanyinə nga Səpeena, nga'ə ka nyi nə ŋusləgərənə dagoonə, nya nee koonə. Madfa ta'vee nyi doonə, ka đanə nə nyi moodfasəka, una tsakə tə nyi ka dzənə aakəŋwa. ²⁵ Ma əndzə'i điya, aa Urusaliima nə nyi ka dzənə, ka tsakənə tə ənji nga Əntanfə ətə davə. ²⁶ Aci tə'i kwaba cikə ənji nə'unə nga hanyinə nga Makiduuniya da nga Akaya ka tsakənə də maaghiinə ətə ahada ənji nga Əntanfə də Urusaliima. Kwabakii cii kya kərə ka tii. ²⁷ Ma slənətsa, tii satii d̄ii aniya nga đanə ha'ə. Amma ma tanyi, kə dəbee təya đa ha'ə makə ətsa. Aci putə nga Yahudiinə upaa ənjitə əntaa Yahudiinə barəkaanə nga Əntanfə a ədzəmətii. Aci ha'ə, kə dəbee ənjitə əntaa Yahudiinə a tsakə tə Yahudiinə də uushi'iitə upaa tii patə. ²⁸ Madfa kə mbu'i nyi aa dəvə, nya vii ka tii kwabanə cikə ənji ka tii, ka madənə nə nyi, nya palə aanə hanyinə nga Səpeena dagoonə. ²⁹ Madfa kə gi nyi aahoonə,

15:21 15.21 Isaa. 52.15. **15:22** 15.22-24 1.9-13. **15:25** 15.25
Slənə 19.21; 20.22; 24.17. **15:26** 15.26 1 Koor. 16.1; 2 Koor.
8.1-9; Gal. 2.10. **15:27** 15.27 1 Koor. 9.11.

kə shii nyi ka mbu'unə nə nyi da barəkaanə nga Aləmasiihu laŋə.

³⁰ Ndzəkəŋushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə də ləmə nga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu da putə nga uudəətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, koonə tsakə tə nyi agi dfa də'wa də ngeerənə ka putaaki, ³¹ kaa Əntaŋfə a kaka'agi tə nyi acii ənjitə pooshi agi nə'unə də Yahudiya. Damə də'wa əsə, kaa ənji nə'unə də Urusaliima a luu gazhi'waanaaki ka tii də bəra'itə cii. ³² Madfa kə dfii ha'ə, madfa kə luuvə Əntaŋfə, ka dzənə nə nyi ka əpisəkə aahadoonə də moodasəka. ³³ Wa Əntaŋfə Əndə vii ndzaanə jamə a ndzaa doonə patə. *Aamiina.

16

Nəhəpaanə

¹ Nga'ə ka nyi una shii tə cikəŋushi'inaamə Fibi. Ma kya, agi tsakənə nə ki tə ənji nə'unə asəkə Ikəliisiya nga Kəŋkəraya. ² Madfa kə mbu'i ki aa hoonə, luumə tə ki agi ləmə nga Slandanaamə, makə sətə dəbee ənji nga Əntaŋfə a dfa. Viimə ka ki sətə dəbee kya upaa acii unə. Acii ma kya, kə cakə ki ənji laŋə patə da i nyi.

³ Agi nəhəpaanə nə nyi tə i Pərisəkila da Akila. Ma təya, guvii-slənaaki agi slənə nga Yeesu Aləmasiihu nə tii. ⁴ Kə vigi tii əpinatii

15:30 15.30 2 Koor. 1.11; Af. 6.18-19; Kwal. 4.3; 2 Tees. 3.1-2.

15:31 15.31 Slənə 21.10-11; 1 Tees. 2.14-15. **15:32** 15.32 1.7.

15:33 15.33 1 Tees. 5.23. **16:1** 16.1 Slənə 18.18. **16:3** 16.3 Slənə 18.2,18-19,26.

ka putaaki. Kə kuyirii nyi tə tii ka shaŋə. Əntaa wata nyi daanəki kuyirii tə tii, amma patə da i Ikəliisiyanyinə ŋga ənjitə əntaa *Yahudiinə. ⁵ Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə ənji nə'uutə ca dza də nə gatii asii.

Agi nəhəpaanə nə nyi tə kadashinaaki Ipiya-neeta. Ci nə təkəŋwanə ŋga əndətə 'watəgi vii gooŋga ka Aləmasiihu anə hanyinə ŋga Asiya patə. ⁶ Agi nəhəpaanə nə nyi tə Mariyaama. Ma kya, kə slənyi ki də gazhi'waanə ka putə goonə. ⁷ Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə i Andəroonika da Jooniya. Yahudiinə nə tii makə naaki, asəkə furəshina rəŋwə njiinə da tii. Kə shii masləkee ənji tə tii patə. Tii əsə 'watəgi ka nyi ndzaanə ka ənji nə'unə.

⁸ Agi nəhəpaanə nə nyi tə Ampiliyaatu kadashinaaki agi gəshinə da Slandana. ⁹ Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə Urəbaanuse guva-slənə gaamə agi slənə ka Aləmasiihu da tə guvaki Sətakayasə. ¹⁰ Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə Apeeləsə, waatoo əndətə ndzaa gooŋgaanaakii ka tanyi. Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə ənji yi ŋga Arisətoobulusə. ¹¹ Agi nəhəpaanə nə nyi tə Heeroodiyanə; Yahuda nə ci makə naaki. Agi nəhəpaanə nə nyi tə ənji nə'unə agi ənji yi ŋga Narəsiisa. ¹² Agi nəhəpaanə nə nyi tə i Tərifēena da Tərifoosa. Agi slənə nə tii ka Slandana. Agi nəhəpaanə nə nyi tə guvaki Peerəsisə. Ma kya, kə slənyi ki ka Slandanə ka shaŋə. ¹³ Agi nəhəpaanə nə nyi tə Rufusə matadə əndə slənə ka Slandana da tə məci.

Ma kya, kə hadfii ki də nyi makə uuzənatə ŋga səkətə. ¹⁴ Agi nəhəpaanə nə nyi tə i Asayinəkərīta da Fəleegənə da Heerəməsə da Patərooba da Heerəma da patənə ŋga hara ənji nə'unə ətə dīi tii ka hakii. ¹⁵ Agi nəhəpaanə nə nyi tə Filəloogusə da Juliya da tə i Neeriya da cikəŋuci da tə Oolimpa da patənə ŋga ənji ŋga Əntəŋfə ətə dīi tii ka hakii. ¹⁶ Nəhəpaaməshinə də uudəna. Agi nəhəpaanə nə patənə ŋga Ikəliisiyanyinə ŋga Aləmasiihu tuunə.

Muudinə ŋga wabənə

¹⁷ Ndzəkəŋushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə, koonə kavə ginə ka ənjitə ca kira təkəshinə aahada ənja, təya gwazee ka vii gooŋga ŋga ənja. Ma təya, agi dənə nə tii daawaanə da dzəgunəətə shuuna liwə. Ma dānuunə, ndzaamə səgoonə tsəŋə ahadatii.

¹⁸ Ma tsarə ŋga ənjitə ca dā ha'ə, əntaa tə Aləmasiihu Slandanaamə ci təya paslə, amma tə shishinətii satii. Agi dənə nə tii dagwa wabənə kaa təya shii gəpənə də ənjitə pooshi paaratəgi də wabənə ŋga Əntəŋfə. ¹⁹ Ma unə, pooshi əndətə pooshi fii makə sətə cuuna nə'utə Njunyi Habara. Aciikii cii kya dā maŋushinə duunə. Nğa'ə ka nyi koonə ndzaanə macicirəkii agyanə dagwa uushi. Ma agi bwaya uushi əsə, goona ka wabənə aagikii. ²⁰ Ma Əntəŋfə Əndə vii ndzaanə jamə, kədəhə nə ci ka ləgədfəginə

16:13 16.13 Mar. 15.21. **16:16** 16.16 1 Koor. 16.20; 2 Koor. 13.12; 1 Tees. 5.26; 1 Piita 5.14. **16:17** 16.17 Mat. 7.15; 2 Tees. 3.6; Tit. 3.9-10; 2 Yooh. 10. **16:18** 16.18 Fil. 3.19; Kwal. 2.4. **16:19** 16.19 1.8.

tə *Seetanə atsaə səduunə. Wa Slandanaamə Yeesu a dā koonə pwapoonə.

²¹ Agi nēhəpaanə nē Timooti guva-slənaaki tuunə. Ha'ə nē Loosiya da Jasoone da Soosipata əsə. Ma təya, Yahudiinə nē tii makə naaki. *

²² Nyi Təəsiya nyaahə ləkaləkatəna. Agi nēhəpaanə nē nyi tuunə naaki agi ləmə ŋga Slandana.

²³ Ma əndənə dīi nyi gakkii asii, waatoo Gayusə, agi nēhəpaanə nē ci tuunə. Gakkii asii əsə nē Ikəliisiya ka dza də na. Agi nēhəpaanə nē i Irasəta, əndə kəsə pəritya ŋga vəranə, da ndzəkəŋushi'inaamə Kwaratusə tuunə əsə. †

[²⁴ Wa Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a dā koonə pwapoonə patə. *Aamiina.]

Də'wa

²⁵ Duunətaamə tə Əntanfə! Ci nē əndə da baawədə ŋga kavənə tuunə ka kəŋənə ndihə ndihə agi vii goonŋa goonə, makə sətə bii Njuni Habaranə cii kya waaza agyanə Yeesu Aləmasiihu; waatoo, makə sətə bii wabəətə sha nji ma'umbeekii fəzənyinə aarə'u aarə'u. ²⁶ Yoo, kə shigi wabənəkii paŋgəraŋə aa babara əndzə'i dāgi naahənə ŋga anabiinə makə sətə mwayi Əntanfə Əndə ŋga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə; kaa patənə ŋga *duuniya a nee, təya vii goonŋa ka ci, təya nə'utə tə ci. ²⁷ Ma Əntanfə, ci rəŋwə dyaŋə, ci daanəkii nē mashii uushi'inə patə. Naakii nē duunuunə dācii Yeesu Aləmasiihu ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə! *Aamiina.

16:20 16.20 1.7. * **16:21** 16.21 Timooti: Slənə 16.1. † **16:23** 16.23 Irasəta: 2 Tim. 4.20. **16:25** 16.25 Af. 1.9; 3.4-5; Kwal. 1.26. **16:26** 16.26 1.2,5.

Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə
Gude: Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə New Testament

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1